

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
TERMÉSZETTUDOMÁNYI KAR
FÖLDRAJZI ÉS FÖLDTUDOMÁNYI INTÉZET

NÉPMOZGALMI VIZSGÁLATOK INDIÁBAN
A nők szerepe az indiai belső vándorlásokban

Témavezető: Dr. habil. Wilhelm Zoltán
egyetemi docens

Készítette: Kis Zita
Geográfus MSc

Pécs, 2023

Tartalomjegyzék:

1. Absztrakt	3
2. Bevezetés és célkitűzések.....	3
2. 1. Célkitűzések.....	6
2. 2. Hipotézisek	6
3. Szakirodalmi áttekintés	6
3. 1. A belső vándorlásokkal foglalkozó irodalom.....	7
3. 2. India társadalomföldrajzával foglalkozó irodalom.....	9
4. Kutatási módszerek	11
5. Eredmények bemutatása és elemzése.....	15
5.1. A női vándorlások általános ismérvei.....	15
5.2. A női vándorlások területi sajátosságai	19
6. Következtetések.....	32
7. Irodalomjegyzék.....	33
8. Ábrák és táblázatok jegyzéke	38

1. Absztrakt

Napjaink országainak társadalmi folyamatosan fejlődnek, ennek a fejlettségnek köszönhetően a lakosság egyre mobilisabbá válik. Jelentős számban kezd a népesség vándorlási folyamatokba, mind az országhatárokon belül, mind azokat átlépve is. A vándorlás általában szelektív, az életkor, a képzettségi szint és a nemek szerint is különbségeket találunk. A női vándorlásokat kiváltó okok szerteágazóak lehetnek, az egyén élethelyzetéből, társadalmi-kulturális háttéréből adódóan sajátos motivációval indulhat útnak. A belső vándorlásokat India tökéletesen szemlélteti, népességszámából és az ország területi különbségeiből fakadóan jelentős számban vesznek részt az országon belüli migrációban. A nemek közti egyenlőtlenségek a vándorlásokban is láthatóvá válnak, a női népesség – szemben az általános társadalomföldrajzi példákkal és törvényszerűségekkal – kötelezettségeiből fakadóan, lakói dominánsan részt vesz a migrációban. A 2011-es indiai népszámlálási adatokból a női vándorlások általános ismérveire és területi sajátosságaira is választ kaphattam. A szekunder módszerekkel feldolgozott vándorlási adatok igazolták az előre megfogalmazott hipotéziseimet. Igazolják, hogy a női népvándorlási tendenciákhoz hasonlóan Indiában is a rövidebb földrajzi távolságú, általában a vidéki terek között történő vándorlásokban érintettek. A városi terek vonzóhatása, és az urbanizáció jelei szintén megmutatkoznak. A női népesség jellemzően a körzeteken belül, illetve intraregionális módon, azaz tagállamon belül változtatja lakóhelyét. Az interregionális vándorlás esetén, amennyiben államhatár átlépés történik, akkor is általában a rövidebb távolság dominál, a szomszédos körzetekre esik a választás. A női vándorlás mögötti indokok közül kiemelkedik a házasság általi kötelezettségük, mely a sajátos társadalmi berendezkedésnek köszönhető. Munkámmal alapvető célom, átfogó képet adni a nők érintettségéről, szerepéről és helyzetéről az Indián belül zajló vándorlásokban.

Kulcsszavak: belső vándorlás, női vándorlás, India, intraregionális vándorlás, interregionális vándorlás

2. Bevezetés és célkitűzések

India a világ második legnépesebb országa, társadalmi-gazdasági fejlődése megállíthatatlannak tűnik, globális szerepvállalása egyre kiemelkedőbb. A Földön minden hatodik ember indiai (Wilhelm, 2010), az ország lakossága a 2011-es népszámlálási adatok szerint meghaladja az 1,2 milliárd főt. A népességszámnak, és az országban fellelhető területi különbségeknek köszönhetően előrevetíthetjük, hogy India belső vándorlásaiban jelentős számú népesség vehet részt (Census, 2011). Napjaink egyik legfontosabb népességföldrajzi jelensége a vándorlás, mely alatt a népesség ideiglenes vagy állandó helyváltoztatását értjük,

közvetlenül befolyásolja egy adott terület egység népességszámát. A vándorlás a társadalmi-gazdasági fejlődés egyik velejárója. A népességszámot befolyásoló tényezőt érdemes külön vizsgálnunk, ugyanis általa meghatározhatjuk a népmozgások fő küldő-, illetve célterületeit, a vándorlásokban résztvevők nemét, korosztályát, képzettségi szintjét, jelenlegi gazdasági aktivitását, mindemellett feltárhatjuk a vándorlást kiváltó különböző okokat is (Pirisi – Trócsányi, 2019; Kis, 2021).

A vándorlásokat három különböző formában figyelhetjük meg: helyi, államon belüli és nemzetközi. A helyi vándorlás nem jár közigazgatási határ átlépésével, az adott településen belül történik egy helyváltoztatás, költözés. Migráció alatt azon vándorlásokat értjük, amikor a népesség mozgása során valamilyen közigazgatási határt is átlép. Belföldi migráció esetén a vándorlás államon belül történik, belső adminisztratív határokat átlépve. A belső vándorlást számtalan tényező motiválhatja, általában munkavállalási, tanulási, letelepedési szándék, az életminőség javítása áll a háttérben (Pirisi – Trócsányi, 2019, Gyémánt – Katona, 2008).

Minden szinten beszélhetünk állandó, illetve ideiglenes migrációról, utóbbi esetében a visszavándorlás szándéka folyamatosan fennáll. Az ideiglenes migrációt két tényező szerint bonthatjuk tovább, létezik alkalmoszerű, idesoroljuk az üdüléseket, a tanulás, a munkavállalás miatti ideiglenes helyváltoztatást. A rendszeresen, napi, heti vagy havi szinten ismétlődő folyamat, az ingázás, melyet szintén az ideiglenes migráció részeként értelmezünk (Pirisi – Trócsányi, 2019, Tóth – Vuics, 1998).

A migrációt különböző szempontok szerinti megközelítésében taglalva, egy aspektus lehet az önkéntes, illetve a kényszmigráció meghatározása. Előbbi kapcsán a vándorló személy saját szándékának következtében, utóbbi esetében nevéből is adódóan egy külső kényszer okán történik meg az emigrálás (pl. rabszolga-kereskedelem). Az önkéntes vándorlás célja általában az életminőség javítása, kiváltó oka az eredeti lakóhely taszítása, emellett a célterület vonzása is fontos. A taszítás kialakulhat mind a kedvezőtlen társadalmi, mind a kedvezőtlen természeti adottságok végett. A nem megfelelő munka- vagy tanulási lehetőségek, az alacsony jövedelmek, a szerény életkörülmények, a rossz természeti adottságok, a területet érintő természeti katasztrófák szintén motiválhatják a lakosságot a település elhagyására (Pirisi – Trócsányi, 2019; Kis, 2021).

A vándorlás általában szelektív, kor, nem és képzettség szerint is különbségeket találunk. Közismert tény, hogy a vándormozgalmakban elsősorban a juvenilis korosztályokhoz tartozó férfinépesség vesz részt (Becsei, 2007, Tóth, 2001). Ezzel szemben Indiában egészen más a

helyzet. A belső vándorlások főszereplői a nők. A hinduk mindennapjait, így egész Dél-Ázsia¹ társadalmi-gazdasági életét a mai napig jelentős mértékben meghatározó, ősi eredetű Manu Törvénykönyvében csak áttételes utalásokat találunk a nők házasság utáni költözési kötelezettségére. A házasságtípusok nyolc válfájának felsorolását követően beszél a Törvénykönyv arról, hogy az apa a lányát a jövődöbelijének adja². Természetesen ez költözéssel jár a menyasszony számára, hiszen a fiúk – a patrilocálitás szabálya szerint – a szülői házában maradnak. További áttételes megerősítést olvashatunk a női költözési kötelezettséget illetően a nők tulajdonáról írott szabályokban is, a kötelező ajándékokat felsoroló részben, mely szerint: „ajándék, amelyet akkor kap, amikor apja házából a férje házába viszik”³. Ezeknél az indirekt módon fogalmazott szabályoknál egyértelműbb „a feleség soha el nem szakítható férjétől” törvénye⁴. Természetesen az indiai, illetve dél-ázsiai népesség jelentős része nem a hinduizmus híve, de sok százmillió muszlim nő is férje házába költözik a házasságkötést követően. Az indiai muszlimok esetében elmondható, hogy – bár a Korán sem tartalmaz egyértelmű szabályokat a házasságkötés utáni lakóhelyre vonatkozóan – életmódjuk idomult az Indiában találthoz, társadalomszerkezetük hasonult a többségi hindu társadaloméhoz (Wilhelm Z. 2015).

Kutatási témám alapötlete a BSc képzésemig nyúlik vissza, ahol a társadalomföldrajz világa irányt érzett kíváncsiságomból, és az életünkben tapasztalható vándorlási tendenciák felerősödéséből adódóan végül az indiai belső vándorlásokat választottam szakdolgozati témámnak. A szakdolgozat elkészítésekor már tudtam, hogy a jövőben is folytatni szeretném a területen végzett kutatást. Sokkal specifikusabban szerettem volna megvizsgálni a témát, így esett a választásom a világon egyedinek, és – méretéből adódóan is – szembetűnő jelenségnek számító női belső vándorlások vizsgálatára. A nők helyzetét nem csupán az indiai belső vándorlásokban tapasztalható nagyságrendje miatt, hanem a női migráció motivációiban, körülményeiben, mintáiban található sajátosságok okán is szeretném ismertetni.

Jelen kutatásban a népszámlálási adatok alapján vizsgálom a nők szerepét az indiai belső vándorlásokban. Az országot alkotó tagállamok és szövetségi területek, illetve az ezeket közigazgatási hierarchiaszinten következő körzetek (districts) adatait elemezve vizsgálom meg

¹ A 2011-ben közel 1,6 milliárd lakost tömörítő Dél-Ázsiában majdnem 1 milliárd hindu élt (Wilhelm, 2015)

² Manu Törvénykönyve 2019:80 és Mánava Dharmasásztra – Manu törvényei 2019:109-110

³ Manu Törvénykönyve 2019:285 és a Mánava Dharmasásztra – Manu törvényei 2019:425 fordítása alapján ez így hangzik: „amit a szülői házból a férj házába való ünnepélyes átvonuláskor kapott”.

⁴ Manu Törvénykönyve 2019:264 és Mánava Dharmasásztra – Manu törvényei 2019:398

az országon belüli vándorlásokat. Vizsgálataim során a számomra hozzáférhető adatokból, illetve a korábbi kutatásomból szerzett ismeretek szerint többségében az intraregionális – tagállamon belüli – vándorlások térbeli struktúráját, a folyamatokban résztvevők számát, a belső vándorlásokat kiváltó okokat, befolyásoló tényezőket fogom szemléltetni.

2. 1. Célkitűzések

A kutatásom alapvető célkitűzése az indiai belső vándorlások földrajzi szempontú vizsgálata, a nők helyzetét fókuszba állítva. A vándorlásokban történő részvételüket szeretném bemutatni tagállami és szövetségi területi, továbbá a körzetek szintjén. Szemléltetni kívánom a belső vándorlások fő küldő-, illetve célterületeit, valamint ismertetni a vándorló népesség motivációját/kényszerét a lakóhelyváltoztatásra. Céлом az adatok sokszínű megjelenítése, az információk diagramokon/táblázatokban történő ábrázolása. Az eredményeim fontos részét képezi az adatok ideális szemléltetése érdekében a térbeli – vagy inkább egyezményes kritériumok szerinti felülnézeti – elhelyezése, ehhez az információk digitális térképen történő megjelenítését alkalmazom.

2. 2. Hipotézisek

A kutatás eredményei által várhatóan,

- igazolható lesz, hogy a nők jelentős arányban veszik ki részüket a belső vándorfolyamatokból, a vándorlásuk mögötti indokok közül kiemelkedik a házasság általi kötelezettségük, a legtöbb nő motivációja a vándorlásra elsősorban az, hogy házasságkötésük után a férj otthonába kell költözniük;
- bizonyosságot nyer, hogy a női vándorlások nagyjából intraregionális szintűek, azaz azonos tagállamon, illetve szövetségi területen belül történnek, amennyiben államhatár átlépés történik, akkor is általában a szomszédos körzetekre esik a választás;
- alátámasztható lesz, hogy a női belső vándorlásokban a küldő-, és célterület közötti távolság azon esetekben a legnagyobb, amikor a vándorlás motivációjaként a munka és az üzleti („business” az adatokban), illetve a tanulás szolgál.

3. Szakirodalmi áttekintés

A belső vándorlással foglalkozó kutatásom a népességföldrajz körébe sorolható, ezáltal kapcsolódik a társadalomföldrajz témaköréhez. A vizsgálati terület természeti, társadalmi és gazdasági helyzetének ismerete mellett, fontosnak bizonyulnak az általános folyamatokra rámutató településföldrajzi, urbanizációs és migrációs törvényszerűségek. A migrációt elemző

és kutató irodalmak hosszú múltra tekintenek vissza, az idő változásával a szerzők különböző szempontok szerint értelmezték a vándorlásokat. India migrációjával foglalkozó valamennyi szakirodalmat idegen nyelven találhatjuk meg, egytől egyig a censusok által szolgáltatott adatokra támaszkodnak. A magyar nyelvű szakirodalmakat tekintve leginkább India regionális földrajzáról lelhetünk fel írásokat, mindemellett a kutatási témához köthető tárgykörök közül az ország urbanizációjával foglalkozó magyar nyelvű cikkek száma jelentős. Ismereteim szerint az Indiában zajló női vándorlásokkal kapcsolatban kutatásom az első magyar nyelvű munka.

Az általános társadalomföldrajzi definíciók és törvényszerűségek ismertetéséhez Becsi József (2007) tollából származó „Népességföldrajz”, illetve Tóth József – Vuics Tibor (1998) által szerkesztett „Általános társadalomföldrajz I.”, Gyémánt Richárd – Katona Tamás (2014) „Demográfia”, Pirisi Gábor – Trócsányi András (2019) „Fejezetek a társadalomföldrajz világából” című könyveket vettem segítségül.

3. 1. A belső vándorlásokkal foglalkozó irodalom

A belső vándorlással elsőként Ernst G. Ravenstein (1885) foglalkozott, megállapításai a mai napig helytállóak, számos migrációval foglalkozó tanulmány alapját képezik. Munkáját az Egyesült Királyság 1871-es és 1881-es népszámlálási adataiból készítette. Eredményei által megállapította, hogy a vidéken élők és a nők vándorlásra hajlamosabbak. A migrációs törvénye szerint, a nők rövidebb földrajzi távolságon mobilisabbak, mint a férfiak a hosszú távolságú vándorlások esetén. Következésképp a rövidebb földrajzi távolságú vándorlásokban magasabb a nők részvételi aránya, mint amikor nagyobb a leküzdésre váró távolság. A nők valószínűleg nagyobb arányban képviselik magukat a körzeten belüli vándorlások esetén, mint a körzetek közötti vagy az államok közötti / interregionális migrációban (Das – Murmu, 2012). Továbbá Ravenstein kimondta, hogy a népmozgási folyamatok a nagyvárosok irányába történnek, a vándorlók célja a jobb életkörülmény megtalálása, ezáltal általában üzleti, munkavállalási szándék miatt jön létre (Horzsa, 2018). Alapvetése, hogy a vándormozgalmak létrejöttét és fennmaradását a társadalomban és az országban kialakult taszító (push) és vonzó (pull) erők motiválják (Hautzinger et al., 2014).

A migráció kutatás alapjait képző ravensteini törvényekre épülve az 1960-as évektől kezdve jelentek meg a gravitációs modellek, melyek szerint a migráció egyenesen arányos a küldő- és a célterület népességével és fordítottan arányos a két térség közötti távolsággal (Hárs, 2007). Lee 1966-os modellje az említett taszító- és vonzó erőket gondolta újra és egészítette ki saját elképzeléseivel. A küldő- és a célterület pull- és push-faktorai mellett figyelembe vette az úgynevezett két terület között keletkezett akadályozó (pl. távolság, fizikai akadályok, mozgást

korlátozó törvények) tényezőket, sőt az egyén jelenlegi szociális helyzetét is, mint vándorlást befolyásoló komponenst (Lee, 1966). Az eredeti koncepciót tovább gondolva Harris és Todero 1970-ben közgazdaságtani modelljükben leírták, hogy a rurális területek és a városok közt munkamegosztás áll fenn (Horzsa, 2018). Megállapították, hogy a vidéki települések és a városok közötti migráció nélkülözhetetlen szegmensei a munkanélküliségi ráta és a két térségtípus közt fellelhető bérkülönbség (Etzo, 2008). A koncepciót továbbfejlesztésének alap felvetése az volt, hogy a munkaerő a magasabb munkanélküliséggel és alacsonyabb bérszinttel rendelkező területről, a magasabb bérszínvonalú térségbe áramlik. Azonban kihangsúlyozták, hogy a távolság mindig komoly problémát jelent, hiszen számolni kell a távolság növekedése által okozott kihívásokkal (Neumann-Virág, 2010).

Greenwood (1997) felteszi azon kérdéseket, amely a migráció kutatókat a leginkább foglalkoztatta. A ki vándorol, honnan – hova, mi motiválja / kényszeríti vándorlásra, mikor, és milyen következményekkel jár kérdéseket a mai napig a kutatások alapját képezik (Kis, 2021). Etzo (2008) három kategóriába sorolja a belső vándorlásokkal foglalkozó kutatásokat, amelyek: 1) a mikro és makro modellekkel, 2) a belső vándorlást meghatározó faktorokkal és 3) a belső vándorlások következményeivel foglalkozó szakirodalmak. A belső vándorlással foglalkozó szakirodalom két kutatási területre bonthatók, az egyik érdeklődésének középpontjában a vándorlás oka áll, míg a másik csoport fókusza a vándorlás következményeire irányul (Horzsa, 2018; Kis, 2021).

A migráció kutatásokban a földrajzi távolság kérdése folyamatosan felmerülő tényező, mely az a maximális földrajzi távolság, amit a népesség még le tud küzdeni. A küldő- és célterület közti távolság okozta kihívások leküzdésének képessége a vándorló népességen belül egyénről egyénre változik, hatással vannak rá a társadalmi tényezők (kulturális, vallási, nyelvi különbségek) és az egyén gazdasági helyzete is (Neumann-Virág, 2010). Kiváltképp a női nem esetében fontos a távolság kérdése, hiszen az általánosságot tekintve a nők döntően a faluból városba történő vándorlásban érintettek, mely alatt nem csak a falvakból a városok irányába történő vándorlást, hanem a mezőgazdasági területekről a gazdaságilag fejlettebb térségekbe, és a kisebb lélekszámmal rendelkező településekről a nagyobbak felé történő vándorlást is értjük (Dövényi, 2009; Kis, 2021). Premi (1980) ezen utóbbi női népvándorlási tendenciát támasztotta alá Indiában. Előfordul a falvakból a városok irányába történő vándorlás, azonban javarészt az eltérő gazdasági szintű vidéki térségek közti migrációs áramlásokról van szó (Das – Murmu, 2012).

3. 2. India társadalomföldrajzával foglalkozó irodalom

Az anyanyelvünkön íródott, India társadalomföldrajzi folyamatait leíró művek többsége az elmúlt évtized során jelent meg. Köztük Horváth Gergely, Probáld Ferenc és Szabó Pál (2008) által szerkesztett „Ázsia regionális földrajza” című könyvben közel 30 oldal jutott India társadalomföldrajzának bemutatására. A Tóth József (2010) szerkesztette „Világföldrajz” című könyvben, a természetföldrajzi fejezet mellett találunk néhány oldalnyi összefoglalót az ország társadalomföldrajzáról is.

Az első magyar nyelven született, Indiát földrajzi szempontból részletesen ismertető könyv Wilhelm Zoltán (2015) munkásságának gyümölcse, „India regionális földrajza” címen jelent meg. Bemutatja a világ legváltozatosabb és legérdekesebb államát természetföldrajzi és társadalomföldrajzi nézőpontból. A könyv szerzője a legfrissebb adatállományokat használta és egy új elemzési módszer (SENTIENT Index) által elért eredményeket is közölte. A regionális különbségek vizsgálatára fejlesztett módszerrel nyert novumok a kutatásom eredményeit alátámasztották. Emellett a gazdaságföldrajzi és a városfejlődést áttekintő fejezetek is hasznos információkkal gazdagították munkámat. Az India térbeli különbségeinek felmérésére fejlesztett SENTIENT Index hozadékaival szóló tanulmány angol nyelven a „Hungarian Geographical Bulletin” folyóiratban is megjelent 2011-ben.

Az ország társadalomföldrajzának valamely szeletével foglalkozó irodalmak az évek során szintén gyarapodni látszanak. Az urbanizáció folyamata az országokon belüli vándorlásokkal kéz a kézben jár (Németh, 2011), ezáltal fontos kiemelni a témában született Indiához kapcsolódó tanulmányokat is.

R. Ramachandran (2001) „Urbanization and Urban Systems in India” könyvében összefoglalja az Indiában zajló urbanizáció aspektusait. Leírja a népszámlálások folyamán alkalmazott definíciót a városi területekre, mely szerint városi térnek számít:

- a) minden olyan település, amely önkormányzattal, társulással, „cantonment” testülettel, vagy bejelentett város területi bizottsággal rendelkezik
- b) minden olyan, település, amely megfelel az alábbi kritériumoknak:
 - i. minimum 5000 fő lakossal rendelkezik,
 - ii. a teljes állásban dolgozó férfi munkaerő legalább 75%-a nem mezőgazdasági tevékenységet folytat, és
 - iii. a népsűrűség legalább 400 fő/km²

Azon települések, melyek egyik kritériumrendszernek sem felelnek meg, a vidéki kategóriába sorolandóak. Ramachandran a városi térségek lakosságának növekedését a

természetes népességnövekedéssel és a vidéki területekről, kisebb városokból történő migrációval magyarázza. Az urbanizáció szintjének növekedése csakis a vidéki térségekből a városiakba történő bevándorlás által érhető el, ezáltal a lakóhelyváltoztatás az urbanizáció egyik alapvető mechanizmusa (Ramachandran, 2001; Kis, 2021).

India urbanizációjának témájában anyanyelvünkön több tanulmány született, melyek a Ramachandran által megfogalmazott információkra is támaszkodnak. 1996-ban került kiadásra Prof. Gopal Krishan – a PTE geográfus Díszdoktora – Pécsen elhangzott előadásai alapján Trócsányi András és Wilhelm Zoltán által szerkesztett „Fejezetek India földrajzából” és „A fejlődő világ urbanizációs problémái” című könyv. Az előadások során a fejlődő világban található nagyvárosok vonzására, a népesség növekedésével járó problémákra és ezek megoldási lehetőségeire is kitért a prezentáló. A városok növekedésének tendenciája megállíthatatlan, azonban a város méretének változásával az életminőség, a munkahelyek és a kedvezőbb jövedelmek közti viszonyrendszer is átalakul. A város addig szolgáltat kedvezőbb munkaalkalmakat, magasabb jövedelmeket és jobb életminőséget, míg a lakosság száma nem éri el a félmillió főt. Amint a népességszám fél- és kétmillió közé emelkedik az életminőség már romlani kezd, akár a rurális térségekkel megegyező szintre kerülhet, problémák alakulhatnak ki a közlekedési és az egészségügyi ellátásban, valamint az infrastruktúrában is. A kétmilliónál nagyobb lakossággal rendelkező városokban már csak a jövedelmek magasabbak, a munkalehetőségek számában visszaesést tapasztalhatunk, az életminőség feltételei tovább romlanak. A vándorló népesség számára egyetlen vonzó tényezőként a magasabb jövedelem lehetősége áll fenn, azonban a többmillió városba történő vándorlással életminőségükön mindenképp rontanak. A magasabb jövedelem érdekében el kell fogadják a zsúfoltságot, a város szennyezettségét, a bűnözést és a tömeget (Trócsányi – Wilhelm, 1996).

„Adatok az indiai urbanizáció folyamatának vizsgálatához” című tanulmányában Wilhelm Zoltán (2008) áttekinti a városfejlődést és az urbanizáció történetét Indiában, melyet 5 periódusra különít el. A függetlenség kivívása utáni időszak alatt a százezres és a milliós városok gyorsütemű növekedése figyelhető meg. A nagyvárosok mellett a kisvárosok elvesztették vonzó mivoltukat, munkalehetőségeik, oktatási intézmények és egészségügyi szolgáltatásaik jóval a nagyvárosok szintje alatt maradtak. A nagyvárosokba érkezők nagyrésze a munkalehetőség reményében költözik az óriásra nőtt településekre, azonban olyan kihívásokkal kell itt megküzdeniük, mint a számukra általában megfizethetetlen lakásbérlet. Ezáltal sokan kerülnek a szörnyű életkörülményeket biztosító slumökbé vagy a nagyváros határán található „rural-urban fringe” területekre (Wilhelm, 2008).

A „Népességgrobbanás, gazdasági növekedés és környezeti válság Indiában” tanulmányában Wilhelm Zoltán (2010) felvázolja India fejlődésének kulcsát, a gazdaság növekedéséhez vezető tényezőket, majd ennek a rohamos tempóban beteljesült fejlődésnek és növekedésnek az ellenoldalát mutatja be, a légszennyezést. 2013-ban a Településföldrajzi Tanulmányok folyóiratban jelent meg Wilhelm Zoltán, Déri Iván, Szilágyi Sándor, Nemes Viktória és Zagyi Nándor tanulmánya az „Urbanizáció Indiában a 2001-es, valamint a 2011-es népszámlálás előzetes eredményeinek tükrében”. Körzeti szinten az országos átlagot meghaladó városi lakossággal rendelkező egységeket ábrázolták, ezáltal megállapították, hogy Indiában „urbanizációs tengelyek” alakultak ki, melyek a megavárosokat kötik össze. Wilhelm Zoltán és Zagyi Nándor 2018-ban megjelent publikációja a „Történeti és jelenkori urbanizációs folyamatok Indiában” címmel összefoglalják az indiai urbanizációs folyamatokat és térbeli megjelenését a legfrissebb adatok és eddigi tapasztalataik alapján (Kis, 2021).

Az indiai belső vándorlásokkal foglalkozó tanulmányok egytől egyig a censusok által szolgáltatott adatokra támaszkodnak, általában a tízévenként elkészülő népszámlálások adatok összevetésével foglalkoznak. Javarészt a nemek arányának változásával, a migrációs irányvonalak, azaz a térségek típusok közti vándorlásokkal szemléltetik a tendenciák változását (Bhagatl – Keshri, 2020). Az Indián belüli migrációról szóló kutatások körében elkerülhetetlen, hogy szóba kerüljön a nők egyedi helyzete, és domináns jelenléte. Azonban döntően a női belső vándorlásokkal foglalkozó irodalmak csak az elmúlt évtized során kezdtek gyarapodni (Mahapatro, 2010; Fulford, 2012; Saraswati et al., 2015). Az ENSZ 1991-ben ki is emelte, hogy a migráció megváltoztatja Földünk jelenlegi arcát, és a női vándorlók fontos szerepet fognak játszani ezekben a változásokban (Bilsborrow, 1993; Das – Murmu, 2012).

4. Kutatási módszerek

A dolgozat vizsgálatai teljes egészében szekunder módszereken alapulnak, a korábbiakban bemutatott szakirodalmak áttekintése, elemzése általános és megbízható képet mutat az ország múltbéli és jelenlegi társadalmi-gazdasági helyzetéről. A választott népszámlálási adatsorokból a belső vándorlási folyamatokra, az érintettek korosztályos, illetve nemi összetételére, a vándorlást kiváltó okokra és a népmozgások fő küldő- és célterületeire kaphatunk választ. Ezen népszámlálási adatokból a Microsoft Excel szoftver és az ArcGIS Pro alkalmazás segítségével készítettem információ-gazdag táblázatokat, diagramokat és látványosnak szánt térképeket.

A dolgozat eredményeiként szolgáló térképek, diagramok és táblázatok alapját jelentő adathalmazt az Office of the Registrar General & Census Commissioner által 2011-ben (Census

India, 2011) végzett népszámlálási adattáblákból válogattam össze. A honlapon szereplő migrációs adatsorok közül kettőt használtam fel vizsgálataim során. Az adatbázis alapját a D-3-as Excel fájlok alkotják (Census India, 2011). A D-3-as Excel táblázatokban a migrálókat jelenlegi körzetük / tagállamuk / szövetségi területük, az elhagyott tagállamuk / szövetségi területük, ezen térségek besorolása alapján (városi / vidéki), nemük szerint és a vándorlást motiváló indokok szerint sorolták fel. A vizsgálatot kiegészítve a D-5-ös jelzésű adattáblát is felhasználtam, ahol a vándorlásokban résztvevőket a korcsoportjuk szerint is elkülönítették. Azonban a kibocsájtó tagállam / szövetségi terület szerinti besorolás nem kapott helyett, ezen adatgyűjtésben, így teljes egészében nem lehet összevetni a D-3-as táblázatokban tartalmazott adatokkal. A táblázatok pontos szempontjai és tartalma, megjegyzésben rögzítettek⁵ (Kis, 2021).

India föderalisztikus berendezkedésű köztársaság, 28 tagállamból és 8 szövetségi területből áll⁶, a D-3-as szempontú leválogatás, ezen regionális szintű területegységenként egy-egy adatsort tartalmaz. A 2011-es népszámlálás idején ez összesen 35 egységet jelent, így a D-3-as leválogatás szerint összesen 35 Excel fájlt kellett feldolgoznom, és egy szűrhető adatsorba importálnom (Kis, 2021).

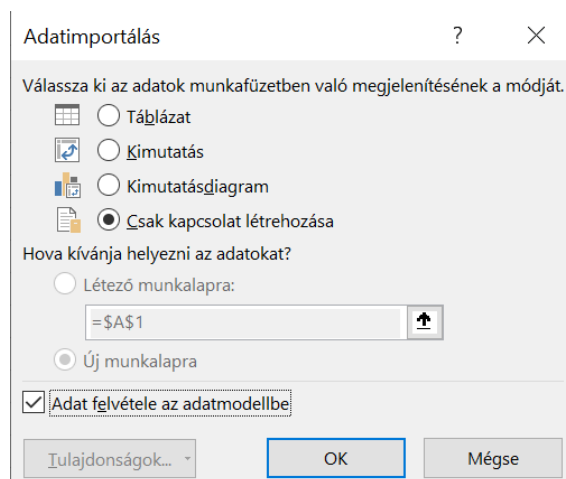
⁵ A táblák ezen szempontok adatait tartalmazzák:

D-3 = állam kód, körzet kód, jelenlegi lakóhely területének neve (ország; tagállam; körzet), jelenlegi lakóhely területének típusa (teljes; rurális; városi), tartózkodásának ideje (mindegyik tartózkodási idő; kevesebb, mint 1 év; 1-4 év között; 5-9 év között; 10 évnél több), utolsó tartózkodási hely neve (állam), utolsó tartózkodási hely területének típusa (teljes, rurális, városi), vándorlók száma (összesen; férfi; nő), a vándorlást kiváltó okok szintén nemek szerint lebontásban (munka/foglalkoztatás; üzlet/vállalkozás; tanulás; házasság; születés után vándorlás; háztartással vándorlás; egyéb)

D-5 = állam kód, körzet kód, jelenlegi lakóhely területének neve (ország; tagállam), jelenlegi lakóhely területének típusa (teljes; rurális; városi), tartózkodásának ideje (mindegyik tartózkodási idő; kevesebb, mint 1 év; 1-4 év között; 5-9 év között; 10 évnél több), korcsoport (összes korosztály; 0-4 év között; 5-9 év között; 10-14 év között; 15-19 év között; 20-24 év között; 25-29 év között; 30-34 év között; 35-39 év között; 40-44 év között; 45-49 év között; 50-54 év között; 55-59 év között; 60-64 év között; 65-69 év között; 70-74 év között; 75-79 év között; 80 év feletti; nincs életkor megadva), utolsó tartózkodási hely területének típusa (teljes, rurális, városi), vándorlók száma (összesen; férfi; nő), a vándorlást kiváltó okok szintén nemek szerint lebontásban (munka/foglalkoztatás; üzlet/vállalkozás; tanulás; házasság; születés után vándorlás; háztartással vándorlás; egyéb)

⁶ A legutóbbi népszámlálás idején 28 tagállam és 7 szövetségi terület alkotta az Indiai Köztársaságot, napjainkban 28 tagállam és 8 szövetségi terület található államterében.

Az első feladatom a 35 D-3-as Excel adattáblának az egy fájlba történő importálása volt. A fájlok letöltése után, mind a 35 Excel táblázatból leválogattam a számomra felesleges információkat, mint például a megjegyzéseket a táblázat alján és az üres sorokat. A dokumentumokban egy új oszlopot beszúrva az összes sorba beírtam az adott tagállam vagy szövetségi terület nevét, mivel eredetileg ezeket csak kóddal jelölték. Ezt követően mind a 35 fájlt átkonvertáltam tabulátorral elválasztott szöveges fájl formátumba (.txt), majd a NotePad++ program „combine plugin”-jának segítségével egyesítettem a fájlokat. Ezen lépést az adatsorok hatalmas mérete tette szükségessé, hiszen a sorok száma meghaladta az Excel maximális kapacitását, így nem tudtam volna mind a 35 adatsort az Excel által biztosított lépésekkel importálni. Ezáltal ezt a „D-3össz.txt” fájlt csak adatmodellként tudtam importálni az Excel fájlba, majd kimutatás táblázatként tudtam elemezni az adatokat a vizsgálataim során. Ahhoz, hogy egy fájlt adatmodellként tudjunk beolvasni meg kell nyitni az Excelben az adatok beolvasása fül alatt található Power Query szerkesztőt, itt új forrásként hozzá kell adni az elmentett txt fájlt, majd elnevezni a fejléceket. A „Bezárás és betöltés adott helyre” menüpontot kiválasztva elérjük, hogy az adatsor a munkafüzetben ne jelenjen meg, csak egyszerű kapcsolatot hozzon létre az vele **(1. ábra)** (Kis, 2021).

1. ábra: Adatimportálás (Forrás: saját fénykép)

A kapcsolat létrejötte után, kimutatás táblázatot hoztam létre külső adatforrás használatával, mely adatforrást a korábbiakban létrehozott kapcsolat által értem el, ezáltal megkaptam a kimutatás táblázatomat **(2. ábra)**.

Kimutatás létrehozása

Válassza ki az elemezni kívánt adatokat

☐ Táblázat vagy tartomány kijelölése
Táblázat vagy tartomány:

☒ Külső adatforrás használata

Kapcsolat neve: Lekérdezés - indiaAdatokMerged

☐ A munkafüzet adatmodelljének használata

Adja meg a kimutatás helyét

☐ Új munkalapra
☒ Létező munkalapra
Hely:

Válassza ki, hogy több táblázatot szeretne-e elemezni

☒ Adat felvétele az adatmodellbe

2. ábra: Kimutatás tábla létrehozása (Forrás: saját fénykép)

	A	B	C	D	E	F	G	H
1								
2								
3								
4		durationOfResidence	All durations of residence					
5		placeOfEnumeration(total/rural/urban)	(Több tétel)					
6		lastResidence(total/rural/urban)	(Több tétel)					
7								
8		Összeg – totalMigrants(females)	Osztócémkék					
9		Sorcímkék	Andaman & Nicobar Islands	Andhra Pradesh	Arunachal Pradesh	Assam	Bihar	Chandigarh
10		andaman_and_nicobar_islands						
11		Nicobars	0	200	1	1	8	0
12		North & Middle Andaman	0	824	3	78	120	1
13		South Andaman	0	6438	4	90	540	19
14		andhra_pradesh						
15		Adilabad	5	0	0	13	378	8
16		Anantapur	20	0	4	23	224	6
17		Chittoor	16	0	1	49	265	11
18		East Godavari	153	0	6	196	369	13
19		Guntur	11	0	2	58	212	10
20		Hyderabad	38	0	12	424	1938	130
21		Karimnagar	6	0	2	8	168	4
22		Khammam	7	0	0	14	184	2

3. ábra: A kimutatás táblázat (Forrás: saját fénykép)

A kimutatás táblázatban a korábbiakban elnevezett fejléceket mezők néven találtam meg, ezen fejléceket szabadon jeleníthettem meg, továbbá innen választhattam ki az értékeket – csak számokat tartalmazó oszlopok – is. Vizsgálataim során a legfontosabbnak a szűrők bizonyultak, hiszen, ha valamely fejléceket nem illesztettem be a szűrők közé, vagy rosszul választottam szűrő elemet, könnyen kaphattam duplázott, vagy hamis értékeket. A szűrőknél kiemelő a „Tartózkodási idő”-ket tartalmazó szempont, az előzőekben felsoroltak alapján az eredeti Excel táblázatokban találhatunk időszakokra történő lebontást (<1, 1-4, 5-9, 10< év) és mindegyik időszakot tartalmazó sorokat is. Utóbbi esetében megjegyzésként szerepelt, hogy azon népességet is tartalmazza, akik nem adtak tájékoztatást arról, hogy pontosan hány éve történt a letelepedésük az új lakóhelyükön. További két szűrő adja meg a területek típusát, az egyik a jelenlegi tartózkodási hely területének típusát, míg a másik az utolsó tartózkodási hely területének típusát. Mindkét esetben kiválasztható az összes, a vidéki, vagy a városi típus, azonban az utolsó tartózkodási helyre újabb megjegyzés vonatkozott. A megjegyzésben az állt, hogy az utolsó tartózkodási hely területének típusainál a teljes (totál) alatt nem csak a rurális és a városi térségek találhatók, hanem egy harmadik be nem sorolható típust is beleszámítanak. Érdekes, hogy ugyanezt a megjegyzést a jelenlegi tartózkodási hely területének típusainál miért

nem vették figyelembe, hiszen ugyanazon szubnacionális szintű egységekkel találkozunk ott is. A leválogatások során minden esetben, mindkét terület típusnál külön-külön a rurális és a városi térségek kerültek kiválasztásra. A kimutatás táblázat sorok mezőjébe az általam felvitt „állam nevek” = jelenlegi tartózkodási hely neve, illetve a „terület neve” = tagállamok és körzetek neve fejléceket állítottam be. Utóbbi „terület neve” fülnél a tagállam neveket mindig kiesztem a megjelenítésből, így elkerülve az esetleges adat duplikációt, hiszen az „állam nevek” fejléccel már megjelenítettem őket. A kimutatás táblázat oszlop mezőjébe pedig az „utolsó tartózkodási hely neve” fejléceket állítottam be. Értékként pedig számokat tartalmazó adategyütteseket állítottam – a vándorlók száma, a kiváltó okok miatt vándorlók száma – attól függően, hogy mely adatokat szerettem volna a táblázatomban látni (Kis, 2021).

A kimutatás táblázatban leszűrteket általában egy újabb Excel fájlba mentettem, mely csak a leválogatás adatait tartalmazta az államnevekkel és az adott szempontokkal együtt. Ezáltal megkönnyítettem a saját feladatomat, ugyanis ezután már csak az adatok térinformatikai feldolgozása maradt. A digitális India térképhez olyan állományra volt szükségem, melyen fellelhetőek a tagállamok, illetve szövetségi területek szubnacionális szintjei, és ezek mellett tartalmazza a körzetek adatait is. A népszámlálási adatok 2011-es évben kerültek felmérésre, ezáltal olyan alaptérképre volt szükségem, amely a területeket a 2011-es állapotukban tartalmazza, hiszen azóta már több változtatás is történt India közigazgatási egységeit érintően (Wilhelm, 2015). A megfelelő adatbázissal rendelkező térképalapot a researchgate.net oldalon szereztem meg, Subhodip Mukherjee-től (ResearchGate, 2021, Kis, 2021). A térképszerkesztést az ArcGIS Pro 3.0.3-as verzióján végeztem. Az elkészített Excel táblázatomat a szükséges függvények segítségével importáltam az ArcGIS Pro által elfogadott táblázatként, majd a cenzuskódok / körzetkódok segítségével hozzákapcsoltam az alaptérkép adatbázisához. A 640 körzet esetében szükségessé vált, hogy az Excel táblázatokban újabb oszlopként a körzetek kódját is megadjam, azon kódokat, amelyek az alaptérkép adatbázisában a körzetekhez tartoztak. A körzetnév alapján történő összekapcsolásra azért nem volt lehetőség, mert Indián belül találhatóak olyan körzetek, amelyeknek ugyanaz a nevük. A körzet kódokkal történő összekapcsolás után, elkezdődhetett az adatok ábrázolása és kiértékelése (Kis, 2021).

5. Eredmények bemutatása és elemzése

5.1. A női vándorlások általános ismérvei

A 2011-es adatok alapján, az ezen a népszámláláson regisztrált népesség közel egyharmada érintett volt már élete során az országon belüli vándorlásokban. Az **1. táblázat** bemutatja a belső

vándorlásokban résztvevők számát a migráció típusa szerint, szemlélítve azt mindkét nem esetében.

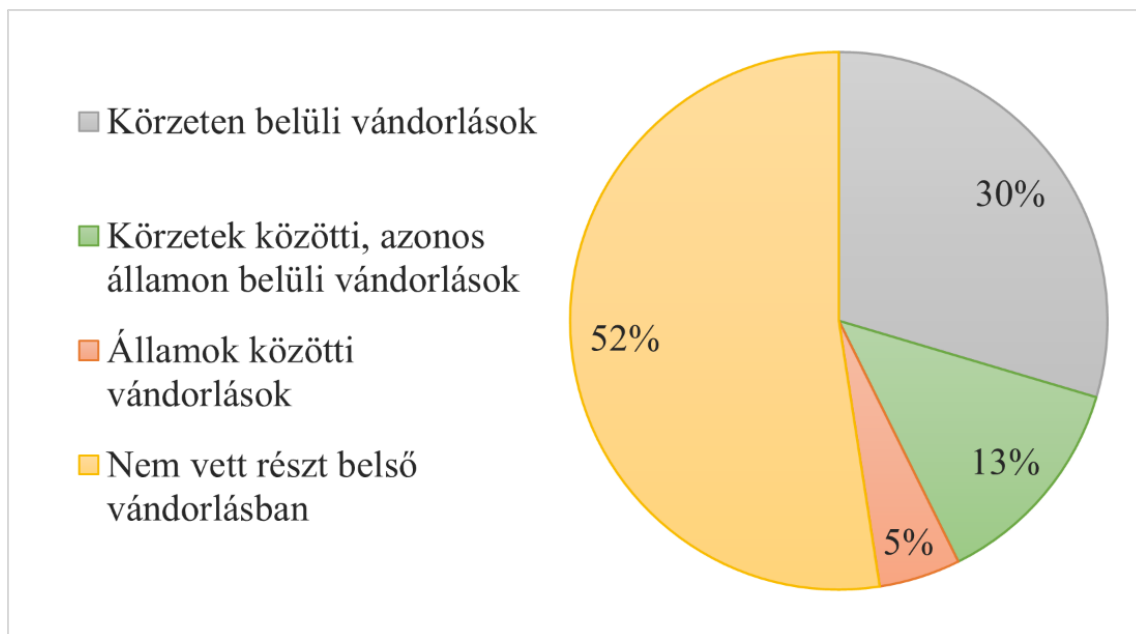
Migráció típusa	Vándorlásokban résztvevők száma (fő)		
	Férfiak	Nők	Teljes
Körzeten belüli	61 051 079	173 865 034	234 916 113
Körzetek közötti azonos államon belül	33 966 340	76 820 816	110 787 156
Államon belüli/ Intraregionális	95 017 419	250 685 850	345 703 269
Államok közötti/ Interregionális	22 531 330	28 801 448	51 332 778
Összes belső migrációban résztvevő	117 548 749	279 487 298	397 036 047
Népességszám	623 270 258	587 584 719	1 210 854 977
Belső migrációban résztvevők aránya	18,86%	47,57%	32,79%

1. táblázat: A vándorlásban résztvevők száma a migráció típusa szerint (Forrás: Kis, 2021)

A táblázatot áttekintve a felsorolt típusokban végig jól láthatóak a társadalomföldrajzi törvényszerűségeknek szinte ellentmondó számok, melyek végig a női részvétel dominanciáját mutatják, még az Indiában tapasztalható férfitöbbség ellenére is (Nemes, 2016). A táblázat utolsó sorához érve újabb a „szokványostól” eltérő értéket láthatunk, hiszen India női népességének 47,57%-a érintett az országon belüli migrációban. Mindezen értékekre a szakirodalomból összegyűjtött információk alapján számítani lehetett, a nők kötelezettségükből adódóan kiveszik részüket a belső vándorlásokban, érintettségük igazán kiemelkedő, a világon teljesen egyedinek bizonyul.

A migráció típusait a közigazgatási szintek, és azok határai alapján tudjuk elkülöníteni, ezáltal kisebb becslést is végezhetünk a vándorlások földrajzi távolságaira vonatkozóan. A női vándorlások megoszlását tekintve szignifikáns különbséget láthatunk az intraregionális és az interregionális migrációban résztvevők létszámának, illetve arányának tekintetében (**4. ábra**). Az államon belül történő vándorlásokban körülbelül 250 millió nő vesz részt, közel 70%-uk csak az egy közigazgatási szinttel lejjebb található körzeti szinten változtat lakóhelyet. Azaz jelen példában is bizonyíthatóvá vált, hogy a nők migrációjában a földrajzi távolság

kiváltképpen fontos tényezőnek számít. Arányait tekintve is sokkal kevesebb nő indul útnak, mint férfi akkor, amikor a vándorlás küldő- és célterülete közti távolság megnövekedik. A nőket a férfiaktól eltérően érintik a távolság okozta esetleges kihívások, amely nagyban befolyásolhatja a migrációs hajlandóságot. A nők gazdasági helyzete mellett figyelembe kell venni a rájuk ruházott szerepeket és státuszokat is, amely elvárások tágabb körben a társadalom, szűkebb körben a közvetlen család által kerülnek meghatározásra (Gödri, 2005).

4. ábra: A női belső vándorlások típus szerinti megoszlása

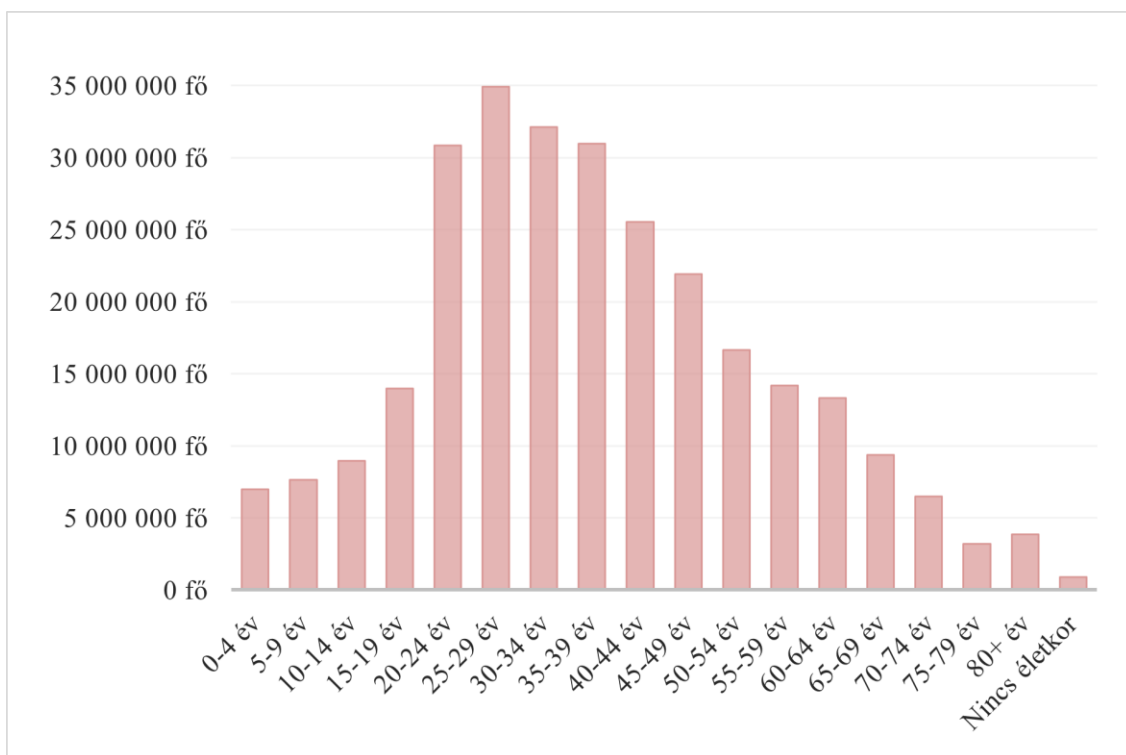
(Adatok forrása: Census India, 2011; saját szerkesztés)

A vándorlási szándék / kényszer felmerülését, illetve megvalósulását az egyén erőforrásai – gazdasági helyzete, iskolai végzettsége – mellett az életkor is erősen befolyásolja. Az 5. ábra oszlopdiagramján látható a belső vándorlásokban résztvevő női népesség korosztály szerinti megoszlása. A népszámlálási adattáblákban 5 éves kohorszokba sorolva adták meg az érintettek létszámát (Census India, 2011). Az általános társadalomföldrajzi törvényszerűségeknek megfelelően a fiatal felnőttek és a középkorúak vándorlásokban történő részvételi aránya a magasabb. Végigtekintve a korosztályokat, és a kohorszokba tartozó vándorlónépesség motivációját, a vándorlást kiváltó okokra adott válaszokat tekintve egyedi mintázatokat fedezhetünk fel. A gyermekek vándorlásokban való részvétele sajátos képet mutat, az UNICEG számításai alapján minden ötödik belső migrációban résztvevő egyén gyermek (UNICEF, 2020). A lánygyermekekre kiszámítva ugyanezt, az mutatkozik, hogy a női vándorlók közül minden hetedik személy 20 év alatti.

A 0-9 éves korosztály esetében csak születés utáni, illetve háztartással történő lakóhelyváltoztatás történik. A következő korosztályoktól kezdve jelenik meg a házasságkötés

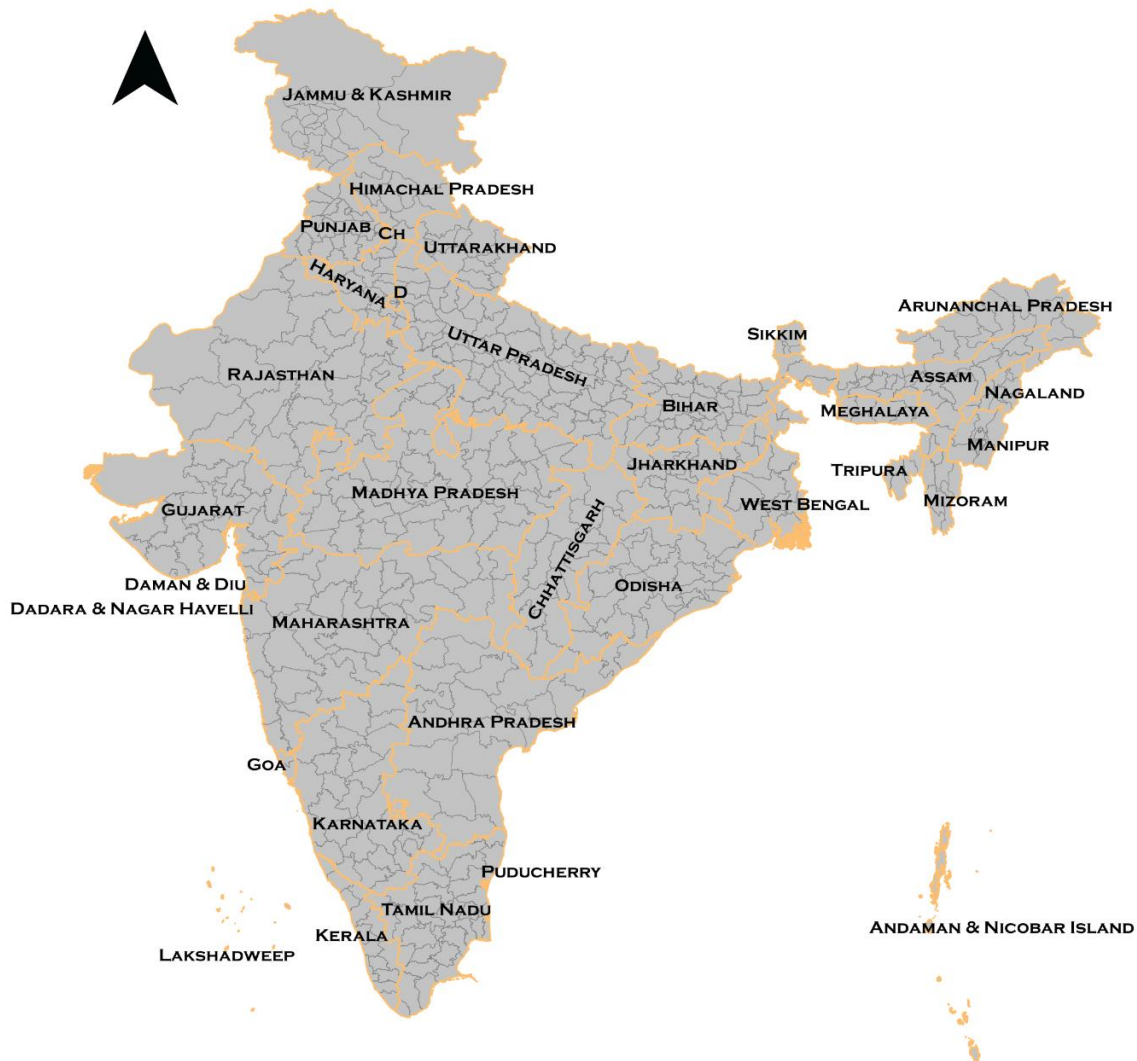
utáni vándorlás, amely a 10-14 évesnél még nem, azonban a 15-19 éves korcsoporttól kezdve uralja a női népesség migrációs motivációját / kényszerét. Indiában a nők számában hiány fedezhető fel, a férfi népesség túlsúlyának következményeként nagyszámban fordulnak elő feleség nélkül maradt férfiak. A törvényi tiltás ellenére továbbra is fennmaradt a lánygyermek férjhez adásának rendszere, azonban a fiatalon házasságba kényszerült lányok növekvő száma hozzájárul a nők helyzetének romlásához. A gyermekfeleségeknek általában nincs lehetőségük befejezni az alapfokú tanulmányaikat, mely kiszoríthatja őket a legális munkaerőpiacról (Wilhelm – Zagyi 2012; Nemes, 2016).

A vándorlások irányultsága többnyire a vidéki térségek között zajlik, csaknem 180 millió nő részvételével. Közel azonos számot mutat a vidéki térségek irányából a városi területek irányába történő, illetve a városi terek között zajló vándorlás.

5. ábra: A női belső vándorlók korosztály szerinti megoszlása
(Adatok forrása: Census India, 2011; saját szerkesztés)

5.2. A női vándorlások területi sajátosságai

6. ábra: India tagállamai és szövetségi területei (Forrás: Kis, 2021)

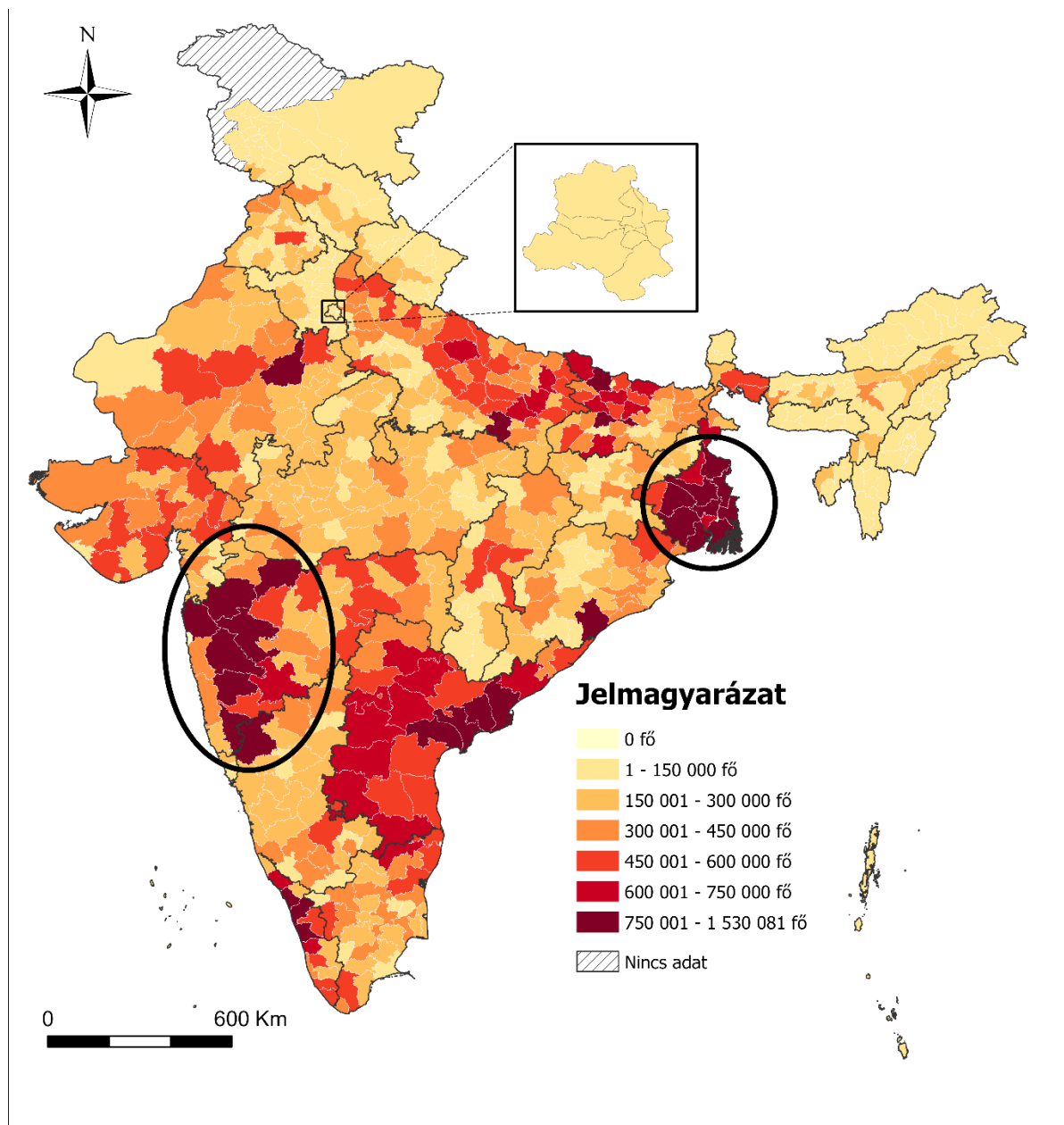
Az Indián belül zajló női migráció elsősorban többsége körzeten belül történik (**1. táblázat**), ezáltal fontosnak tartottam ezen vándorlásokat a jobb szemléltethetőség érdekében térképen is megjeleníteni (**7. ábra**). Az egy adott körzeten belül történt vándorlások legmagasabb értékét a West Bengal tagállamban található (**6. ábra**) North Twenty Four Parganas körzetben produkálták, ahol több, mint 1,5 millió nő változtatta meg lakóhelyét. West Bengal további körzetei is előkelő helyen szerepelnek a körzeten belül történő vándorlások tekintetében. Erre magyarázatként szolgál a tagállamban található megaváros Kolkata, West Bengal fővárosának vonzó szerepe. Az urbanizáció elterjedésének és hatásainak köszönhetően minden egyén

igyekszik a városi tér közvetlen közelébe költözni, a munkalehetőségek, a kedvezőbb jövedelmek és a jobb életminőség reményében. Meglepő tény, hogy Kolkata körzetén belül egyetlen egy vándorlás sem történt, azaz a népszámlálási adatok alapján Kolkatá-n belül nem történt lakóhelyváltoztatás. Ez azért alakult ekként, mert Kolkata körzet (district) és Kolkata város, azaz maga Kolkata település ugyanaz, a körzet magából a városból áll. Az egy településen belüli, jelen esetben egy körzeten belüli migrációs mozgásokat jelen tanulmányban nem vizsgálom. West Bengal további körzeteiből mindösszesen 166.373 fő érkezett a városi térségbe (**8. ábra**), amelyre magyarázatként szolgál a körzet túlszűfolttsága. A népsűrűség szinte elképzelhetetlennek bizonyuló mértéket ölt, a körzetben 24.306 fő él négyzetkilométerenként (Census, 2011).

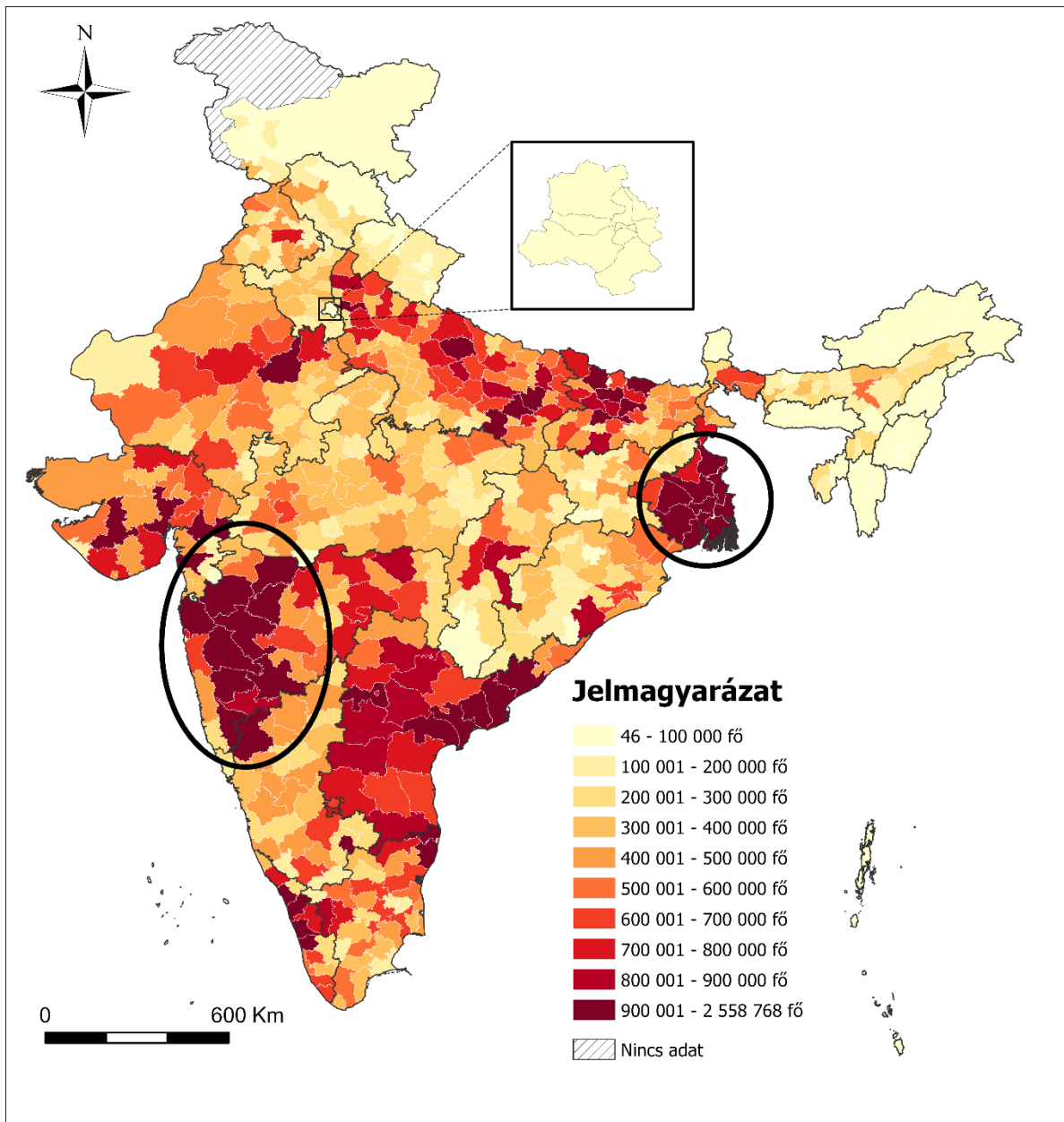
Hasonló esettel találkozhatunk a nyugati parti Maharashtra tagállamban (**6. ábra**), ahol azon körzetek dominálnak, amelyekben milliós népességszámmal rendelkező városok is találhatóak (pl. Thane, Pune), továbbá maga a város alkotta körzetek (pl. Mumbai, Mumbai Suburban). Mumbai és szuburbiája nem alkotnak külön szövetségi területet, mint például a főváros Delhi, ezáltal Maharashtra statisztikai adataiban jelennek meg (Wilhelm, 2008; Kis, 2021). A Nyugati Régió dominanciája az intraregionális vándorlásokban igazán megmutatkozik (**7. ábra, 8. ábra, 9. ábra**), az ország nyugati partvidékén található körzetek nagy népességkoncentrációval és erős gazdasági mutatókkal rendelkeznek (Szegedi – Wilhelm, 2008), emiatt vonzóerejük rendkívüli. A portugálok által alapított kikötőváros Mumbai, a brit gyarmati jelenlét ideje alatt minőségi fejlődésen ment keresztül, a 20. század elejére India vezető városai közé emelkedett. Az 1970-es években bekövetkezett népességrobbanás is elősegítette a metropolisz további növekedését, mind népességét, mind területét tekintve. A tagállamon belül vándorló női népesség inkább már Mumbai külvárosi körzetének területén, továbbá szomszédos körzeteinek településeire vándorol. Az Ahmadabadtól Surat-on át egészen Mumbaiig terjedő városhalmaz dominálja a belső vándorlások városi térségek irányába történő mozgását. A Maharashtra-n belüli vándorlásokban legnagyobb létszámot produkáló körzet Thane, körülbelül 2,5 millió fő, tőle nem sokkal lemaradva Pune közel 2,4 millió fő vándorlásában érintett (Kis, 2021).

Összességében a körzeten, illetve a tagállamon belül történő vándorlásokat tekintve különböző csoportosulásokat / zónákat fedezhetünk fel (**7. ábra, 8. ábra**). A legmagasabb körzeten belül vándorlásokkal, illetve tagállamon belüli migrációs számokkal rendelkező körzetek általában egymás szomszédságában találhatóak, ilyen térbeli koncentráció található West Bengal, Maharashtra, Kerala és Andhra Pradesh tagállamokban. Az indiai viszonylatban igazán csekély körzeten, illetve tagállamon belüli vándorlási számokkal rendelkezik az ország északi határvidéke. Természetesen ezek esetében is jellegzetesen indiai okokat találhatunk.

Jammu & Kashmir területének „elmaradását” az 1947 óta szinte folyamatosan zajló alacsony intenzitású konfliktusok, illetve a formális háborúk adják (Wilhelm, 2015). Arunachal Pradesh a kínai határvidék fontos katonai támaszpontjainak ad otthont, ezen tagállamban inkább a férfi vándorlás dominál, hiszen ide rengeteg katonát telepítettek az elmúlt évtizedekben (Kiss-Csapó, 2009; Kis, 2021).

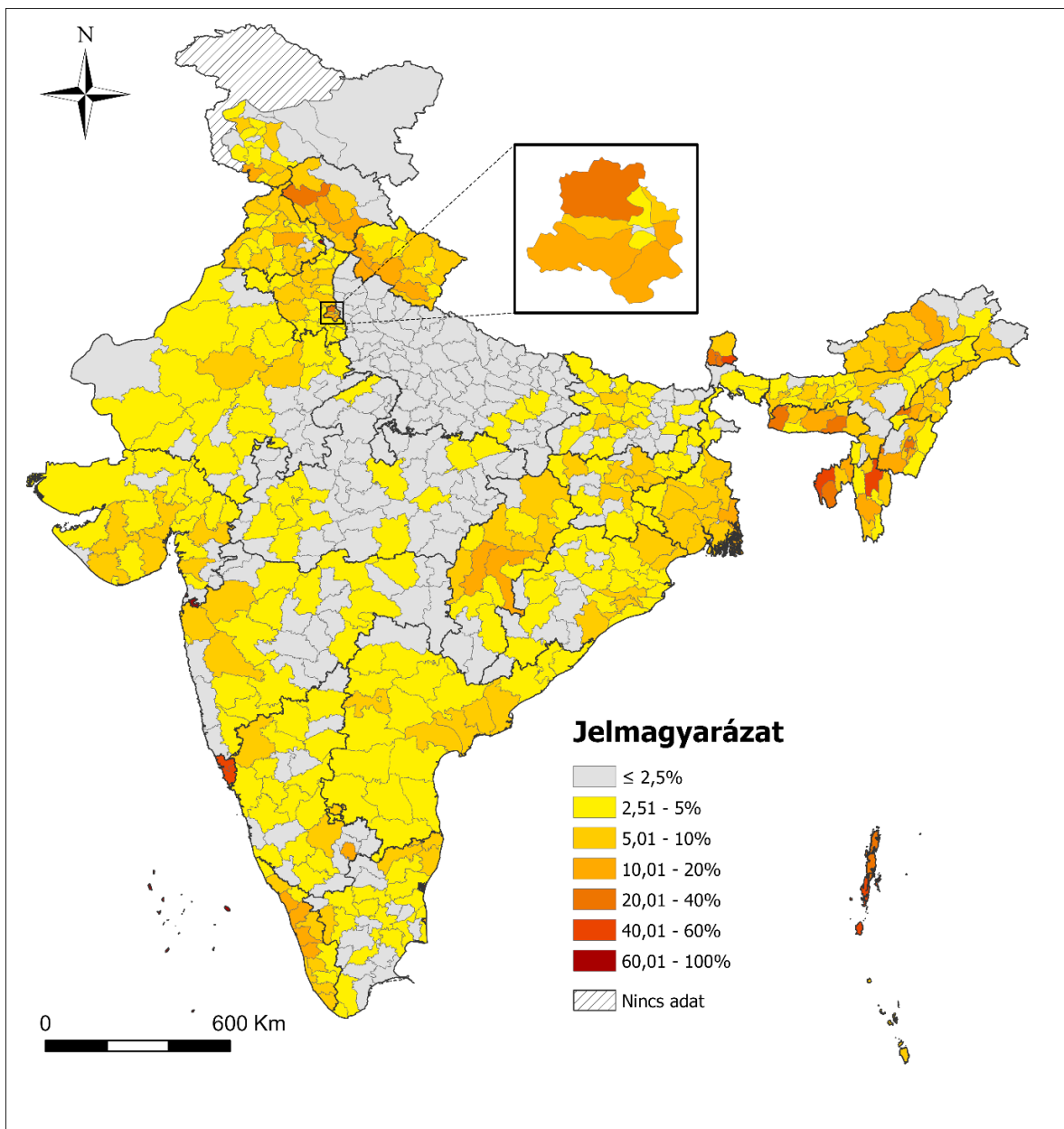
7. ábra: A körzeten belül történő vándorlások száma
(Adatok forrása: Census India, 2011; saját szerkesztés)

8. ábra: A tagállamokon, illetve szövetségi területeken belül történő vándorlások száma

(Adatok forrása: Census India, 2011; saját szerkesztés)

Indián belül a női vándorlások majdnem egészét az intraregionális, azaz tagállamon belüli vándorlások adják. A **9. ábra** alapján tiszta képet kaphatunk arról, hogy mely körzetek rendelkeznek kiemelkedő pull-faktorokkal a tagállamokon belül, vagyis mely körzetekbe érkeznek az intraregionális vándorlásban résztvevő nők. A térkép elkészítésénél minden körzetre kiszámítottam egy arányszámot, mely értéket a körzetbe bevándorlók számának és a tagállamon belül tapasztalható vándorlások számának aránya adja.

9. ábra: Az adott körzetbe történő bevándorlások aránya a tagállamban, illetve szövetségi területeken belül végbement vándorlásokban (Adatok forrása: Census India, 2011; saját szerkesztés)

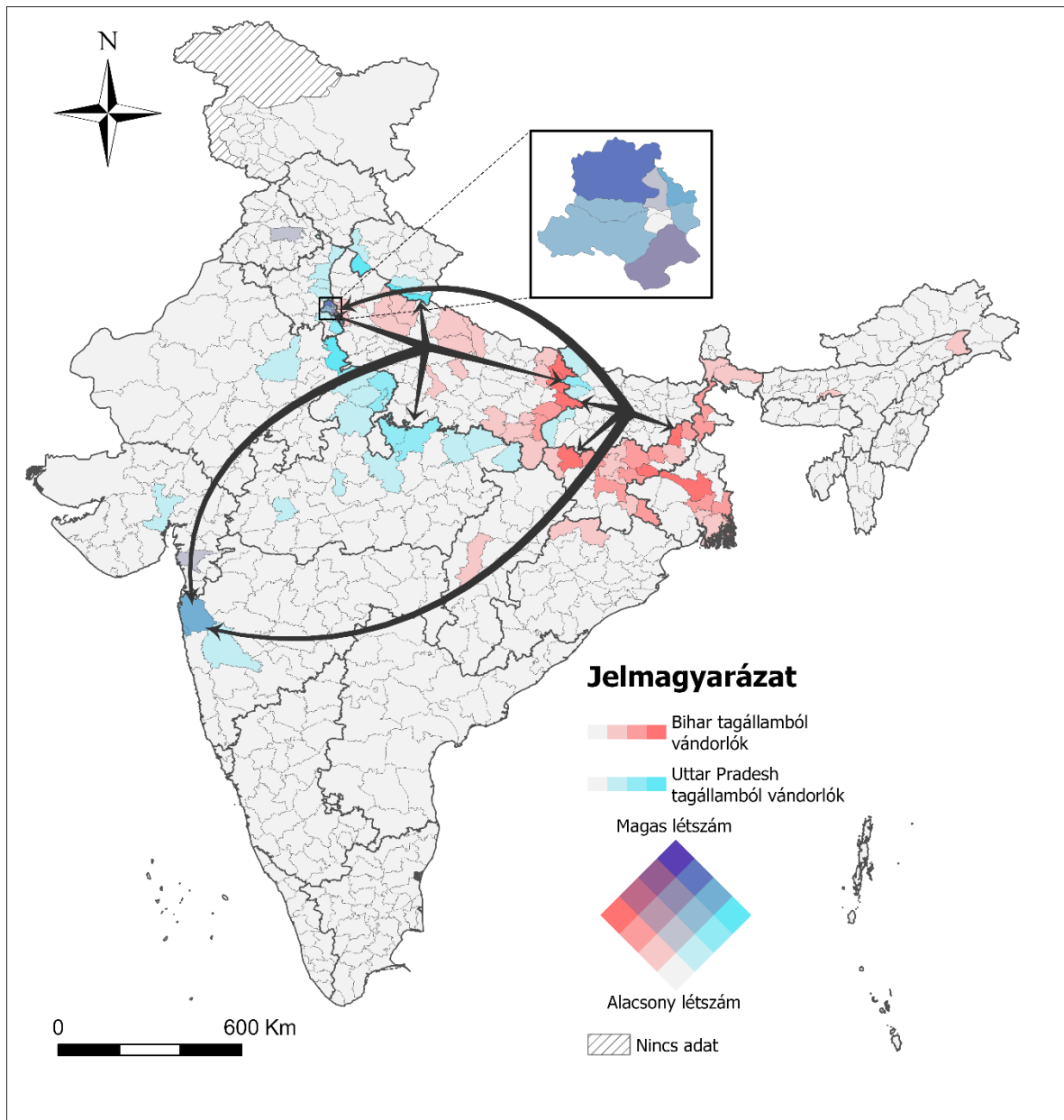
Közigazgatási egységek	Bevándorlók száma (fő)	Kivándorlók száma (fő)	Vándorlási egyenleg (fő)
Andaman & Nicobar Island	34 456	9 871	24 585
Andhra Pradesh	904 553	1 112 992	-208 439
Arunachal Pradesh	57 607	18 466	39 141
Assam	240 544	319 609	-79 065
Bihar	901 749	3 400 167	-2 498 418
Chandigarh	286 505	127 476	159 029
Chhattisgarh	707 704	421 009	286 695
Dadra & Nagar Havelli	50 098	11 676	38 422
Daman & Diu	38 113	11 545	26 568
NCT of Delhi	2 971 485	896 665	2 074 820
Goa	118 033	56 833	61 200
Gujarat	1 622 797	835 269	787 528
Haryana	2 132 729	1 520 312	612 417
Himachal Pradesh	203 557	282 311	-78 754
Jammu & Kashmir	81 164	136 169	-55 005
Jharkhand	1 377 595	1 080 961	296 634
Karnataka	1 621 626	1 419 378	202 248
Kerala	289 733	648 921	-359 188
Lakshadweep	1 528	4 548	-3 020
Madhya Pradesh	1 792 256	1 889 011	-96 755
Maharashtra	3 938 763	1 752 824	2 185 939
Manipur	9 934	35 747	-25 813
Meghalaya	50 994	38 013	12 981
Mizoram	16 343	14 703	1 640
Nagaland	43 848	23 293	20 555
Odisha	495 085	634 717	-139 632
Puducherry	187 974	152 869	35 105
Punjab	1 294 776	1 022 053	272 723
Rajasthan	1 742 097	2 131 187	-389 090
Sikkim	27 643	12 368	15 275
Tamil Nadu	856 190	987 041	-130 851
Tripura	44 261	43 539	722
Uttar Pradesh	2 785 960	5 792 579	-3 006 619
Uttarakhand	669 866	564 762	105 104
West Bengal	1 203 882	1 392 564	-188 682

2. táblázat: India tagállamaiba és szövetségi területeibe bevándorló nők és a közigazgatási egységekből kivándorló nők száma (Adatok forrása: Census India, 2011; saját szerkesztés)

Az országban történő belső vándorlási folyamatok teljeskörű vizsgálatának érdekében, a nők esetében alacsonyabb részvételi aránnyal rendelkező interregionális migrációt is célszerű áttekinteni. Ehhez a **2. táblázatban** minden tagállamra / szövetségi területre vonatkozóan feltüntettem a közigazgatási egységbe vándorlók, illetve a kivándorlók számát. Elmondhatjuk, hogy legtöbbször, közel 5,8 millióan Uttar Pradesh tagállamot hagyják el, mely a világ legnépesebb szubnacionális egysége. A városhiányos területekkel rendelkező tagállam lakossága meghaladja a 200 millió főt (Wilhelm et. al., 2011; Kis, 2021). Minden bizonnyal a Uttar Pradesh elhagyásában szerepet játszanak az ottani életkörülmények, hiszen a tagállam körzetei közül több is bekerült India 100 legfejletlenebb körzete közé a SENTIENT Index

alapján (Wilhelm, 2011; Kis, 2021). Az Uttar Pradesh-ből kivándorló női népesség elsődleges letelepedési területekén Delhi szövetségi területének bizonyult, ahova 1,3 millió főnél többen érkeztek. Ezen kiemelkedő értéknek köszönhetően Uttar Pradesh-nek Delhi a fő célterülete, addig Delhi-nek Uttar Pradesh a fő küldő területe (**10. ábra**). Az ország fővárosának pull-faktorai nyilvánvalóak, ezen vonzó tényezők mellett jelen esetben a két közigazgatási egység szomszédsága is szolgáltat motivációt a vándorlásra. Feltehetőleg kevesebb nő vándorolna Delhi területére abban az esetben, ha nagyobb földrajzi távolságot kellene leküzdeniük, mint például a másodlagos célterületnek számító Maharashtra esetében. Mindösszesen 930.630 fő érkezett a legnépesebb szubnacionális egységből az Északi Régió belső periferiájáról, a jobb élet reményében, az ország a nyugati partjára. Ahol a szekunder és terciér ágazatok kiemelkedő gazdasági szerepvállalása jelentős vonzó erőként jelentkezik (Szegedi – Wilhelm, 2008; Kis, 2021).

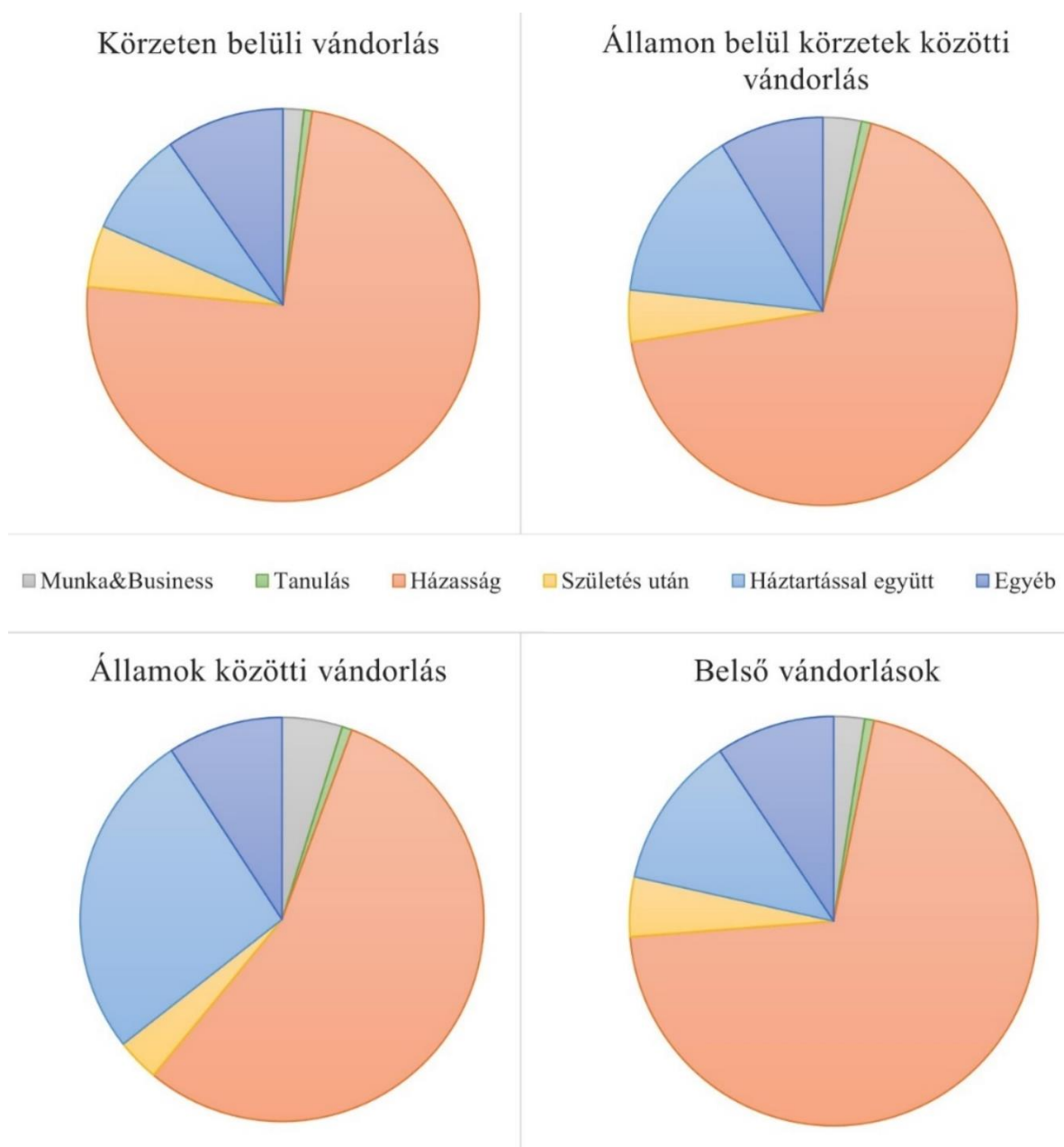
A **2. táblázat** további adatait áttekintve még egy államot emelhetünk ki, amely kiugróan magas negatív vándorlási egyenleggel rendelkezik, azaz sokkal többen hagyták el a közigazgatási egységet, mint ahányan bevándoroltak. Bihar tagállam Uttar Pradesh után a második legnagyobb küldő állam, ez hatalmas népességszámából és belső periferia mivoltából fakad. Érdekes azonban, hogy a Bihar tagállamot elhagyó női népesség célterületének a szomszédos szubnacionális egységek, azon körzetei bizonyultak, melyek a két tagállam határán találhatók (**10. ábra**). Bihar és Uttar Pradesh további két tagállammal (Rajasthan, Madhya Pradesh) kiegészülve alkotja a BIMARU-államcsoportot, melyek India legelmaradottabb, leghátrányosabb helyzetű, többnyire mezőgazdasági profilú, negatív vándorlási egyenleggel rendelkező térségei (Varga, 2012).

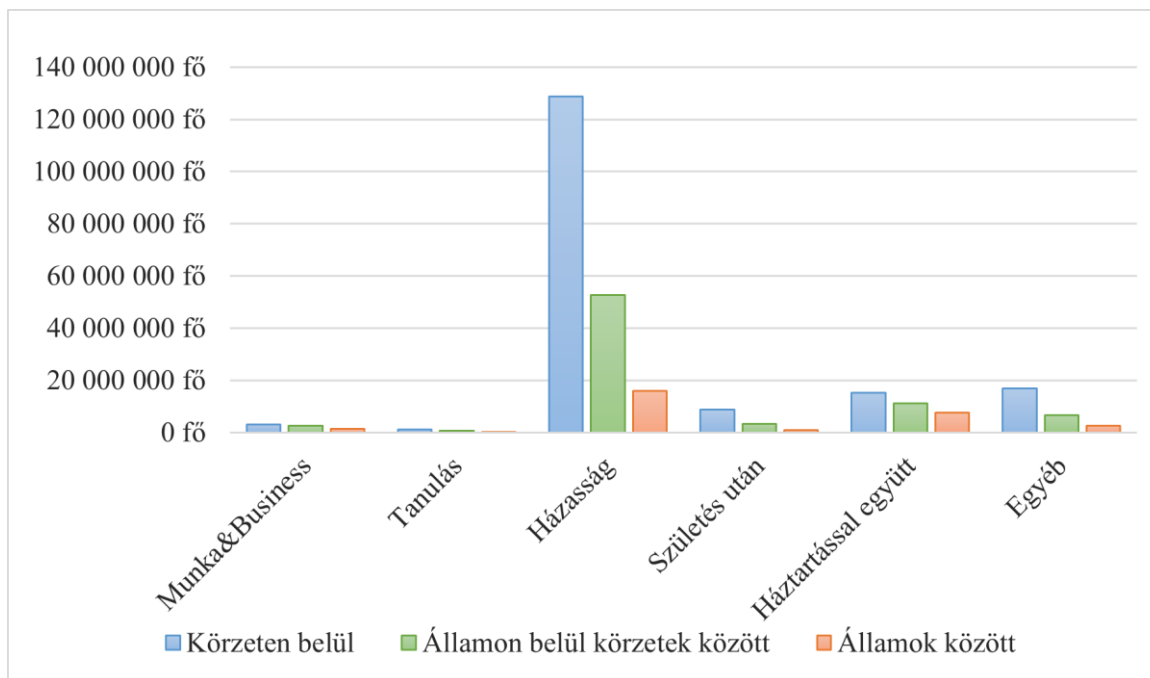
10. ábra: Bihar, illetve Uttar Pradesh tagállamokból történő kivándorlások célterületei
(Adatok forrása: Census India, 2011; saját szerkesztés)

Indiában a női vándorlások közel háromnegyede a házasság megkötése után (**11. ábra**), ezen indokból adódóan születik. Kijelenthetjük, hogy a világon speciálisnak számító Indián belüli női migrációt a nők házasság utáni költözési kötelezettsége élteti. A házasság, mint vándorlást kiváltó ok mellett a népszámlálási adatokból további négy kézzelfogható magyarázatot, és egy egyéb kategóriát kapunk. A női vonalon a háztartással együtt történő vándorlás biztosítja a második legjelentősebb motivációt a helyváltoztatásra, amely indok a teljes népességre vonatkoztatva szintén ezen a helyen szerepelt, a részvételi arányokat tekintve a nemek között körülbelül azonos arányban oszlik meg. Ezen típus India-szerte előfordul, azonban vannak körzetek, ahol részvételi számait tekintve a házasság fölé kerekedik. Leginkább az Északkeleti

régióban jelentős, Assam, Mizoram, Manipur államok kiemelendők (**13. ábra, 14. ábra**), továbbá a Mumbai mellett található Thane körzetbe érkeznek nagyszámban családok (Kis, 2021). A migráció típusa szerinti arányok a **11. ábrán** válnak áttekinthetővé, ahol szembetűnő változást – növekedést – láthatunk a háztartással történő vándorlás, mint kiváltó ok esetében, amint a közigazgatási szinten egyre feljebb haladunk. Az arány növekedése annak köszönhető, hogy a tagállamok között történő vándorlások esetén a házasság, mint indok visszaesik (**12. ábra**: A belső vándorlást kiváltó fő indokok a migráció típusa szerint, amint egyre nagyobb a távolság, egyre több közigazgatási határ átlépése szükséges. Ez a házassági jelenség természetesen a világon mindenhol tapasztalható, ritkábban fordul elő olyan házasságkötés, amikor a két fiatal lakóhelye egymástól távol eső közigazgatási egységekben található. Továbbá sokat hallhatunk a családfők által előre elrendezett házasságokról is, melyek általában azonos településen élő családok jövőjét kötik össze (Fulford, 2012; Lajtai, 2006).

11. ábra: A vándorlásokat kiváltó fő indokok aránya a migráció típusa szerint
(Adatok forrása: Census India, 2011; saját szerkesztés)

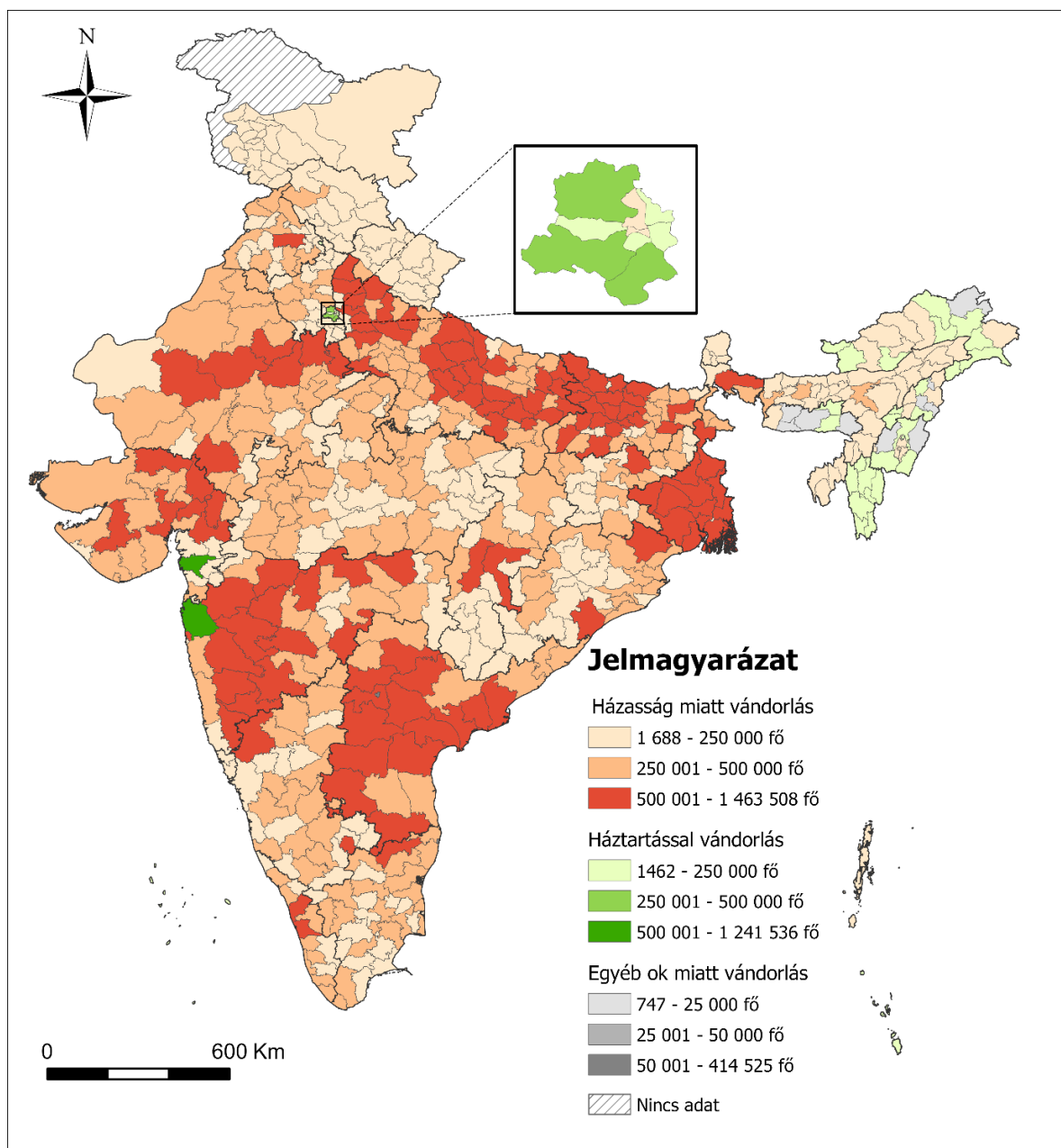

12. ábra: A belső vándorlást kiváltó fő indokok a migráció típusa szerint

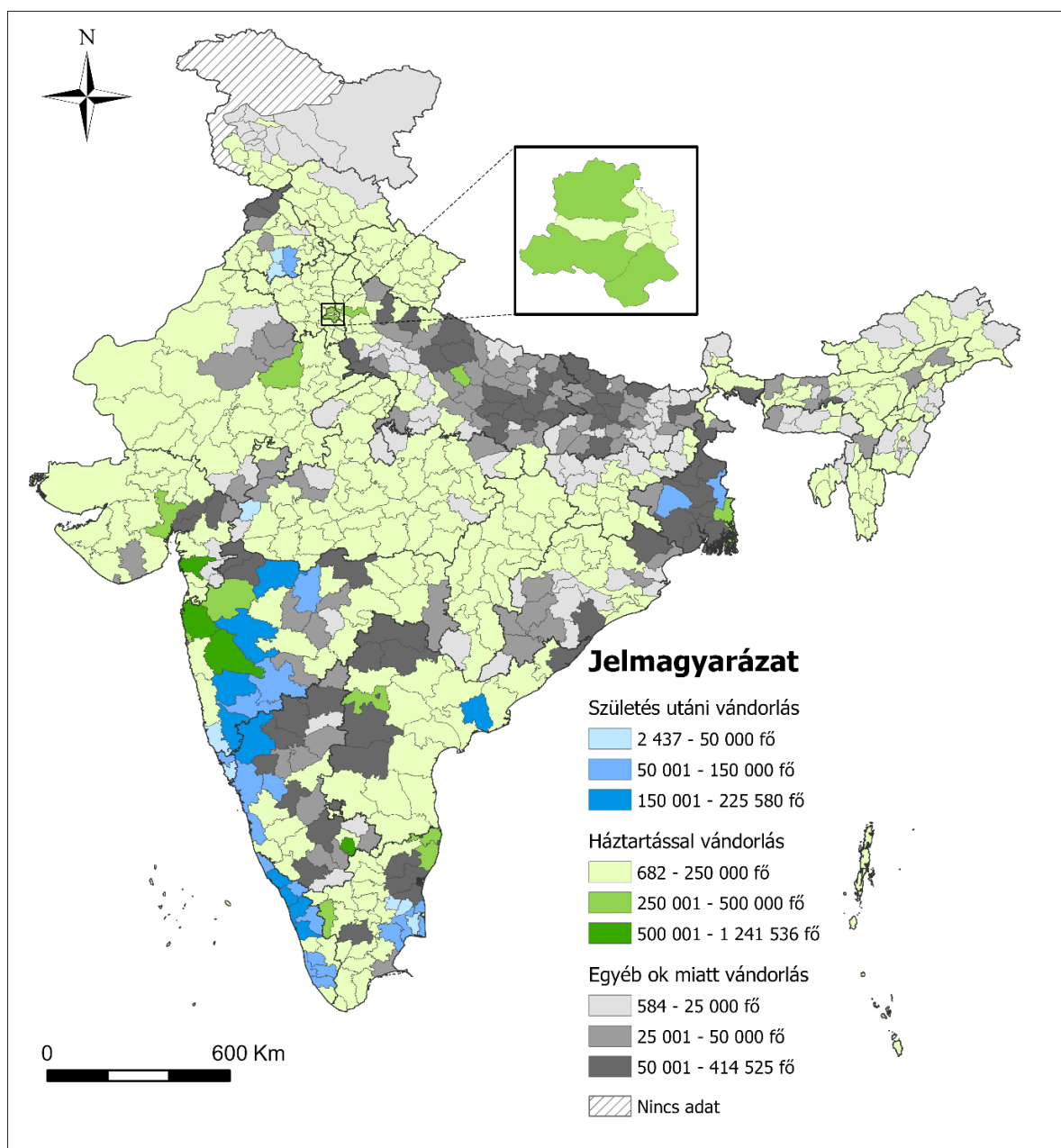
(Adatok forrása: Census India, 2011; saját szerkesztés)

Érdekes az, hogy az északi elmaradottabb, hátrányos helyzetű körzetek mellett, a korábbiakban már felvázolt gazdaságilag kiemelkedő értékeket produkáló körzetekben találkozhatunk magasabb részvételi számokkal a – házasságkötés esetén történő – lakóhelyváltoztatásokban (13. ábra). Indiában a patriarchális társadalmi berendezkedés két aspektusa okozza a nőkkel szembeni elvárások sorát. A patrilinearitás, és a patrilokalitás a férfiakat hozza előnyös helyzetbe, előbbi a családi vagyon férfiágon történő továbbörökítését, utóbbi a fiúgyermek szülői házhoz való kötöttségét jelenti. A nők az öröklés formáinak jelentős részéből történt kizárásuk révén megélhetésüket jobbára csak a házasság útján tudják biztosítani. A társadalmi normák szerint a férfiak szülői házhoz való kötöttsége által a házasságkötés után a nők számára is kötöttségek jelentkeznek. Fel kell adniuk korábbi életüket, el kell hagyniuk szülőházukat és további életüket a férj családjához tartozóként kell leélniük. Ezen társadalmi berendezkedés a fiúgyermekkel rendelkező családoknak jelent anyagi előnyt, míg a lánygyermekes családokat hátrányosan érinti (Wilhelm – Zagyi, 2012; Nemes, 2016). A lánygyermeket felnevelő szülőkre hatalmas teherként nehezedik a házassági procedúra, a leány felnevelésébe fektetett javak elvesznek, a hozomány megfizetése – hiába tiltja törvény – további költségeket jelent a család számára (Wilhelm, 2010; Nemes, 2016). Az országban tapasztalható férfiféltettségnek köszönhetően férfiak maradnak feleség nélkül, ezáltal elterjedt a feleségvásárlás szokása, és vannak, akik több ezer dollárt is hajlandóak kifizetni a

jövendőbelijükért. Haryana- és Punjab-szerte a tehetősebb családok körében jellemzőek ezek az üzletek (Nemes, 2016).

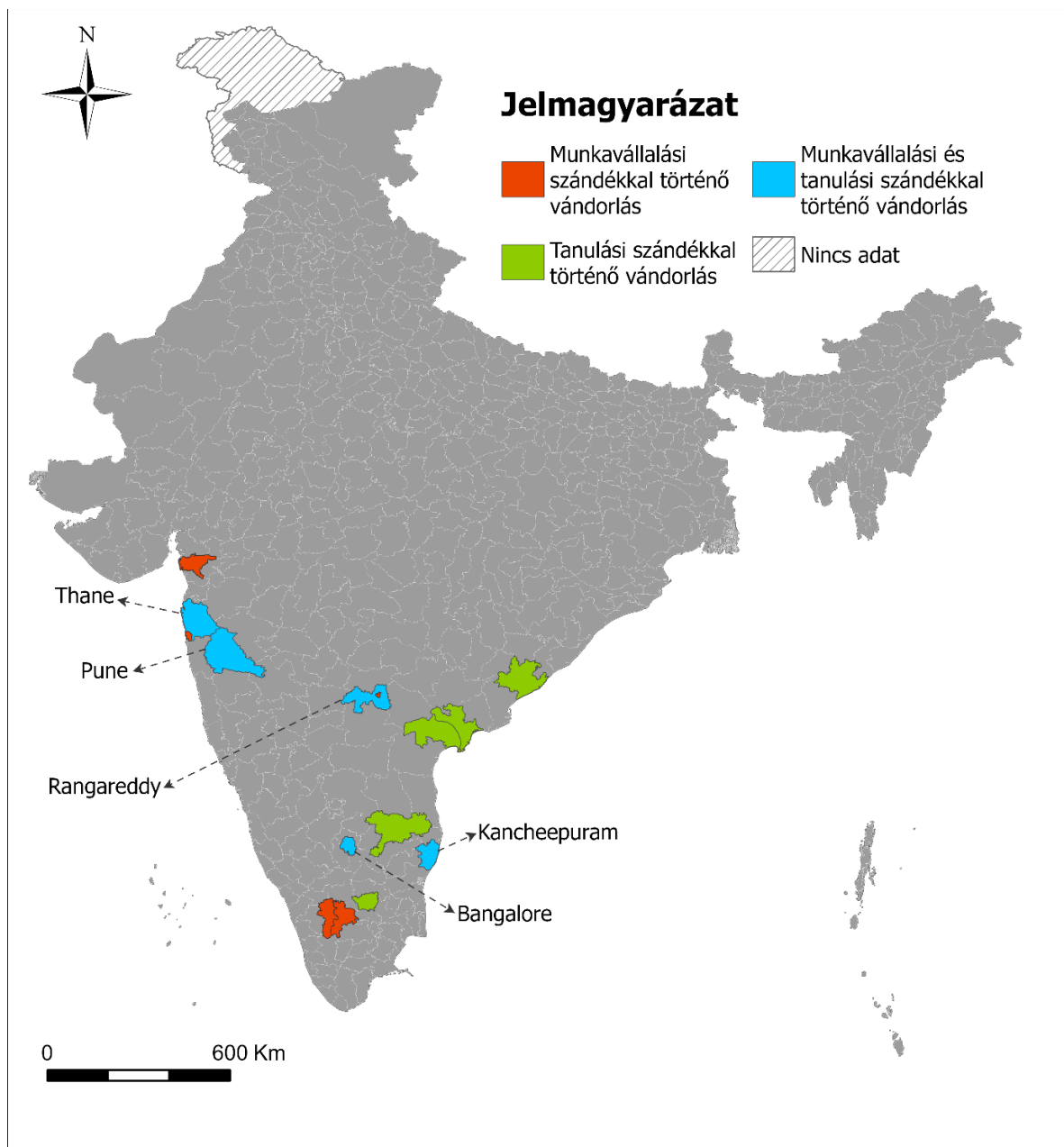
13. ábra: Az adott körzetbe történő bevándorlásra legjellemzőbb indíték és az indokkal a körzetbe bevándorló nők létszáma (Adatok forrása: Census India, 2011; saját szerkesztés)

14. ábra: Az adott körzetbe történő bevándorlásra legjellemzőbb indíték (a házasság, mint kiváltó ok elhagyása esetén) és az indokkal a körzetbe bevándorló nők létszáma
(Adatok forrása: Census India, 2011; saját szerkesztés)

Az indiai sajátos helyzet és a női vándorlások miatt számítani lehetett arra, hogy a munkavállalás, illetve a tanulás miatt történő lakóhelyváltoztatás el fog maradni a további indítékoktól. Mivel a tradicionális nemi szerepeknek megfelelően, ezen gazdasági okok általában a férfi népesség vándorlási tendenciáiban mutatkoznak meg, addig a nőket elsősorban a családdal kapcsolatos indítékok készítetik vándorlásra (Gödri, 2005). Azonban akadnak olyan vállalkozó szellemű nők, akik migrációs hajlandóságát nem befolyásolja családi állapotuk, egyedülállóként – a szükséges erőforrások birtokában – könnyebben indulnak útnak munkavállalási, illetve tanulmányi motivációkkal az országon belül (Mahapatro, 2010;

Lipták – Matiscsákné Lizák, 2017). A **15. ábra** elkészítésénél kiválasztottam, mind a munka & business, mind a tanulás kategóriájában legnépszerűbbnek számító első 10 körzetet. Akadt 5 olyan körzet, mely mind a két kategóriában az első 10-ben szerepelt (Rangareddy, Bangalore, Pune, Thane, Kancheepuram). Minden esetben olyan körzetekről van szó, amely felsőoktatási / egyetemi képzésnek is otthont adnak.

15. ábra: A munkavállalási, illetve tanulási szándékkal történő vándorlások célterületei
(Adatok forrása: Census India, 2011; saját szerkesztés)

6. Következtetések

A belső vándorlás jellege Indiában a világon páratlan, mind a résztvevők számát, mind a nemek közti megoszlását tekintve. A vándorlást kulturális, vallási, gazdasági tényezők egyaránt

befolyásolják. A női migráció térbeli koncentrációt mutat, többségében körzeten belüli vándorlásokról beszélhetünk, az interregionális vándorlások mindösszesen a belső vándorlások egytizedét teszik ki. India belső migrációjának sajátos jellegzetessége a házasságkötés után történő vándorlás, amikor a feleség elhagyja családjának háztartását és férje otthonába költözik. A belső vándorlásban a nők többsége ezért vesz részt, a további kiváltó okok együttesen sem kapnak ekkora jelentőséget. A házasság a nők számára – a legtöbb esetben – az egyetlen járható út, hogy egzisztenciájukat fent tudják tartani. Az interregionális vándorlások kiindulási területei általában olyan tagállamok, mint Bihar vagy Uttar Pradesh, melyek alapvetően rurálisak és gazdaságilag elmaradottabbak a többi hasonló közigazgatási szinten lévő adminisztratív egységnél. A területi egyenlőtlenségekből fakadóan a kivándorló népességet azon tagállamok és szövetségi területek szívják fel, melyek jobb gazdasági és magasabb fejlettségi mutatókkal rendelkeznek, ilyen Delhi és Maharashtra. Érdekes kérdés, hogy a jövőben – arányait tekintve – növekedni fog-e a női népesség részvétele az interregionális vándorlásokban?

Választ esetleg a 2011-es népszámlálást több, mint 10 évvel követő új népszámlálási adatokból kaphatunk majd. Normál körülmények közt jelen kutatás úgyszintén a régóta várt 2021-es népszámlálási adatokon alapult volna, azonban a koronavírus okozta körülmények mindezt sajnos nem tették lehetővé. A jövőben érdekes lehet megvizsgálni, hogyan hatnak az országot jelenleg érintő válságok és konfliktusok a népesség térbeli mozgására.

7. Irodalomjegyzék

Becsei J. 2007: Népességföldrajz. Ipszilon Kiadó Kft., Békéscsaba, p. 318.

Bilsborrow R. E. 1993: Internal Migration of Women in Developing Countries. Proceedings of United Nations Expert Meeting on the Feminization of Internal Migration, Aguascalientes, Mexico, 22-25 October 1991. New York: Department for Economic and Social Information and Policy Analysis, United Nations.

Bhagatl R. B. – Keshri K. 2020: Internal Migration and Labour Circulation in India. Elérhető: https://ipc2021.popconf.org/uploads/211137?fbclid=IwAR1z91J3PqdAa4POjme9UdfESK-rzcw7T2MOQtFxf3d_RnsnoIV03ulYfxI

Das K. C. – Murmu A. 2012: Female Migration to mega cities and development in India

Dövényi Z. 2009: A belső vándormozgalom Magyarországon: folyamatok és struktúrák. In: Statisztikai Szemle, 87:7-8, pp. 748–762.

Etzo, I. 2008: Internal migration: a review of the literature. MRPA Paper Elérhető: http://mpira.ub.uni-muenchen.de/8783/1/MPRA_paper_8783.pdf

Fulford S., 2012: The Puzzle of Marriage Migration in India. Boston College Working Papers in Economics 820, Boston College Department of Economics. Elérhető: <http://fmwww.bc.edu/EC-P/wp820.pdf?fbclid=IwAR0tgznas74gFMdzWydCENDgwozEoZwIPx2EM54oMdFeNN36RLapM-QjTdk>

Gödri, I. 2005: Nők és férfiak a migrációs folyamat különböző szakaszaiban. A magyarországi bevándorlás a nemek perspektívájából. In: Nagy I., Pongrácz T., Tóth I. G. (szerk.): Szerepváltozások. Jelentés a nők és férfiak helyzetéről, Budapest: TÁRKI, Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium, pp. 149–164

Greenwood, M. J. 1997: Chapter 12, Internal migration in developed countries. In Handbook of Population and Family Economics, 1:B, 647–720. Elsevier.

Gyémánt R. – Katona T. 2008: Demográfia. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 411 p.

Hautzinger Z. – Hegedüs J. – Klenner Z. 2014: A migráció elmélete. Elérhető: http://real.mtak.hu/16634/1/w207.bat_session%3D1164013711%26infile%3D%26sobj%3D8961%26cgimime%3Dapplication%252Fpdf

Hárs Á. 2007: A nemzetközi és a belső vándorlás kapcsolata. Részletes kutatási beszámoló. Elérhető: http://real.mtak.hu/1987/1/49518_ZJ1.pdf

Horzsa G. 2018: A fejlesztési környezet szerepe a belső vándorlás alakulásában. socio.hu. 2018/3. Elérhető: https://socio.hu/uploads/files/2018_3/29_horzsa.pdf

Kis Z. 2021: Az indiai belső vándorlások földrajzi szempontú vizsgálata. Szakdolgozat. Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Földrajzi és Földtudományi Intézet, Pécs, 41 p.

Kiss-Csapó G. 2009: Hogyan vélekednek Ladakhban a modernizációról? Egy interjú-vizsgálat tanulságai. In: Modern Geográfia 4(3), pp. 1-26. Elérhető: http://www.moderngeografia.eu/wp-content/uploads/2012/02/kiss_csapo_gergely_2009_3.pdf

Lajtai L. 2006. A kasztrendszeréről: mechanizmusok és hiedelmek. TABULA (1998-2011), 9 (2). pp. 223-240.

Lee, E. S. 1966: A Theory of Migration. Demography. In: Springer on behalf of the Population Association of America. 3:1, pp. 47–57. Elérhető: https://www.jstor.org/stable/2060063?seq=1#metadata_info_tab_contents

Lipták, K. – Matiscsákné Lizák M. 2017. A migráció női arca. In: Tér és Társadalom, 31:4

Mahapatro S. R. 2010: Patterns and Determinants of Female Migration in India: Insights from Census. Working Papers 246, Institute for Social and Economic Change, Bangalore.

Mánava Dharmasásztra – Manu törvényei. 2019 Fordította: Németh Orsolya. Édesvíz Kiadó Kft., Budapest

Manu Törvénykönyve. 2019 Fordította: Borbély Judit Bernadett. L'Harmattan, Budapest

Neumann-Virág I. 2010: A gravitációs modell. MEB 2010 – 8th International Conference on Management, Enterprise and Benchmarking. Elérhető: <https://core.ac.uk/download/pdf/6359688.pdf>

Nemes V. 2016: A nemi arányok eltolódásának vizsgálata Indiában. Modern Geográfia. 2016/I. pp. 3-22.

Németh Z. 2011: Az urbanizáció és a térbeli társadalomszerkezet változása Magyarországon 1990 és 2001 között. Budapest: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet. Elérhető: <http://www.demografia.hu/kiadvanyokonline/index.php/kutatasijelentesek/article/view/376>

Pirisi G. – Trócsányi A. 2019: Fejezetek a társadalomföldrajz világából. Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Földrajzi és Földtudományi Intézet Földtudományok Doktori Iskola – Publikon Kiadó, Pécs pp. 115-130.

Premi M. K. 1980: Aspects of female Migration in India. Economic and political weekly, 15 (15), 714-720.

Ramachandran, R. 2001: Urbanization and Urban Systems in India. Oxford University Press, New Delhi, 364 p.

Ravenstein, E. G. 1885: The Laws of Migration. Journal of the Statistical Society of London, 48(2), 167–235.

Saraswati L.R. – Sharma V. – Sarna A. 2015: Female Migrants in India. Population Council, New Delhi, India

Szegedi N. – Wilhelm Z. 2008: Dél-Ázsia. In: Horváth G. – Probáld F. – Szabó P. szerk.: Ázsia regionális földrajza. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, pp. 403-462.

Tóth J. – Vuics T. szerk. 1998: Általános társadalomföldrajz I. Dialóg Campus Kiadó, Pécs, pp. 255-292.

Trócsányi A. – Wilhelm Z. 1996: Fejezetek India földrajzából és a fejlődő világ urbanizációs problémái. JPTE TTK ÁTUT, Pécs, 70 p.

UNICEF. 2020. Understanding child migration in India. Elérhető: <https://www.unicef.org/india/media/3416/file/Child-migration-India2020-policy-brief.pdf?fbclid=IwAR2ueaVLVncTSedtgDsvUoCs-BaZKR7M0LiP7PLtPxkTKUCistg4jzhM7eI>

Varga Á. 2012: A regionális gazdasági fejlettségi különbségek társadalmi háttere Indiában az ezredfordulón. In: Tér és Társadalom 26:1, pp. 67-85. Elérhető: http://real.mtak.hu/117094/1/EPA02251_Ter_es_tarsadalom3858.pdf

Wilhelm Z. 2008: Adatok az indiai urbanizáció vizsgálatához. In: Modern Geográfia 3:2, pp. 1-57.
Elérhető: http://www.moderngeografia.eu/wp-content/uploads/2012/02/wilhelm_zoltan_2008_2.pdf

Wilhelm. Z. 2010: Népeségrobbanás, gazdasági növekedés és környezeti válság Indiában. In: Glied, V. – Nagy R. szerk.: Függésben – Kényszerpályán a jövő? Publikon Kiadó, Pécs, pp. 309-333.

Wilhelm Z. 2010: Dél-Ázsia. In: Tóth J. szerk.: Világföldrajz. Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 977-1029.

Wilhelm Z. 2011: The survey of spatial disparity in India with the application of the SENTIENT Index. In: Hungarian Geographical Bulletin 60:1, pp. 45-65.

Wilhelm Z. – Zagyi N. 2012: Mit ér a lány, ha Indiai? – nemi arányok alakulásának vizsgálata Indiában. In: Nyári D. szerk.: Kockázat – Konfliktus – Kihívás. A VI. Magyar Földrajzi Konferencia Tanulmánykötete. SZTE TTIK, Szeged, pp. 1037-1053.

Wilhelm Z. – Déri I. – Szilágyi S. – Nemes V. – Zagyi N. 2013: Urbanizáció Indiában a 2001-es, valamint a 2011-es népszámlálás előzetes eredményeinek tükrében. In: Településföldrajzi Tanulmányok II/1., pp. 60-74.

Wilhelm Z. 2015: India regionális földrajza. Publikon Kiadó, Pécs, 520 p.

Wilhelm Z. – Zagyi N. 2018: Történeti és jelenkori urbanizációs folyamatok Indiában. In: Pap N. – Szalai G. szerk.: Táj geográfus ecsettél. PTE TTK, Pécs, pp. 119-143.

Census India 2011: <http://www.censusindia.gov.in/> Adatok letöltése: 2022.

India digitális térkép 2011: <https://www.researchgate.net/post/Can-anyone-provide-a-shape-file-of-Indian-Districts> Adatok letöltése: 2022.

8. Ábrák és táblázatok jegyzéke

1. ábra: Adatimportálás	13
2. ábra: Kimutatás tábla létrehozása.....	14
3. ábra: A kimutatás táblázat	14
4. ábra: A női belső vándorlások típus szerinti megoszlása	17
5. ábra: A női belső vándorlók korosztály szerinti megoszlása	18
6. ábra: India tagállamai és szövetségi területei	19
7. ábra: A körzeten belül történő vándorlások száma	21
8. ábra: A tagállamokon, illetve szövetségi területeken belül történő vándorlások száma	22
9. ábra: Az adott körzetbe történő bevándorlások aránya a tagállamban, illetve szövetségi területeken belül végbement vándorlásokban	23
10. ábra: Bihar, illetve Uttar Pradesh tagállamokból történő kivándorlások célterületei.....	26
11. ábra: A vándorlásokat kiváltó fő indokok aránya a migráció típusa szerint	28
12. ábra: A belső vándorlást kiváltó fő indokok a migráció típusa szerint	29
13. ábra: Az adott körzetbe történő bevándorlásra legjellemzőbb indíték és az indokkal a körzetbe bevándorló nők létszáma).....	30
14. ábra: Az adott körzetbe történő bevándorlásra legjellemzőbb indíték (a házasság, mint kiváltó ok elhagyása esetén) és az indokkal a körzetbe bevándorló nők létszáma	31
15. ábra: A munkavállalási, illetve tanulási szándékkal történő vándorlások célterületei	32
1. táblázat: A vándorlásban részvevők száma a migráció típusa szerint.....	16
2. táblázat: India tagállamaiba és szövetségi területeibe bevándorló nők és a közigazgatási egységekből kivándorló nők száma.....	24